

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Bezpečnostní rizika na střední škole

David Vališ

**Bakalářská práce
2018**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David Vališ**
Osobní číslo: **E14171**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Bezpečnostní rizika na střední škole**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude zaměřena na bezpečnostní rizika na střední škole. V práci bude teoreticky vymezen přístup k řízení rizik, zejména analýze a přijímání opatření na jejich snižování, eventuálně eliminaci. Na základě aplikace přístupů k řízení rizik na vybrané střední škole, případně školách, budou formulována konkrétní doporučení pro posílení zabezpečení na daném typu škol. Práce bude brát v potaz rovněž studenty střední školy, v kontextu jejich znalostí a vnímání bezpečnostních rizik, v prostředí jimi navštěvovaného vzdělávacího zařízení. Cílem bakalářské práce bude vyhodnocení bezpečnostních rizik na vybrané střední škole a formulace návrhů konkrétních opatření na zvýšení úrovně bezpečnosti.

Osnova:

- Přístupy k řízení rizik.
- Ochrana osob a majetku, včetně možností prevence na středních školách.
- Analýza rizik na vybrané střední škole.
- Analýza znalostí a přístupu studentů k problematice bezpečnosti na jimi navštěvovaných školách.
- Vyhodnocení výsledků, formulace závěrů a návrh konkrétních doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FAGEL, M. Crisis Management and Emergency Planning. London: CRC Press, 2014. 485 s. ISBN 978-1-4665-5506-8.

SMEJKAL, V., RAIS, K. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích. 4. vyd. Praha: Grada, 2013. 488 s. ISBN 978-80-247-4644-9.

SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. 1. vyd. Brno: MUNI Press, 2010. 276 s. ISBN 978-80-210-5288-8.

TICHÝ, M. Ovládání rizika: Analýza a management. Praha: C. H. Beck, 2006. 396 s. ISBN 80-7179-415-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

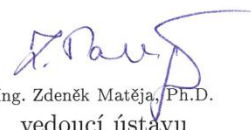
Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

doc. Ing. Romana Provaníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28.6.2018

David Vališ

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Ing. Pavlu Zdražilovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále také mé rodině za podporu při tvorbě mé práce

ANOTACE

Tato práce se zabývá problematikou bezpečnostních rizik na střední škole. Cílem práce je vyhodnocení bezpečnostních rizik na vybrané střední škole a formulace návrhů konkrétních opatření na zvýšení úrovně bezpečnosti. Nejprve je obecně vymezena problematika řízení rizik a její vazby na bezpečnost. Následně jsou diskutována východiska zajištění bezpečnosti v prostředí škol. Analytická část práce se zaměřuje na vyhodnocení bezpečnostní situace na konkrétní střední škole. Za pomoci tabulek a grafů jsou vyvozeny výsledky dotazníkového šetření, z jehož závěrů plynou navržená doporučení: odborné besedy a školení k problematice bezpečnosti, motivace a monitoring vstupu cizích osob do školy, lékárnička. Práce tak prolíná teoreticky nabyté znalosti do praktické úrovně využitelné v současné době na dané střední škole.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnost, hrozby, požární ochrana, rizika, střední škola

TITLE

Safety risks at the secondary school

ANNOTATION

This thesis deals with the issue of security risks at secondary school. The aim of the thesis is to evaluate security risks at a selected secondary school and to formulate proposals for specific measures to increase the level of safety. Firstly, the issue of risk management and its safety links is generally defined. Consequently, the bases of ensuring safety in schools are discussed. The analytical part of the thesis is focused on assessing the security situation at a particular secondary school. Using the tables and charts, the results of the questionnaire survey are deduced and recommendations are made based on outcomes: expert talks and training on the issue of safety, motivation and monitoring of persons entering school, first aid kit. The work thus merges the theoretically acquired knowledge into the practical level currently useful at the secondary schools.

KEYWORDS

safety, threat, fire control, risk, secondary school

OBSAH

ÚVOD	11
1 Vymezení problematiky bezpečnosti a řízení rizik	13
1.1 Bezpečnost	13
1.2 Rizika a hrozby.....	13
1.3 Řízení rizik	17
1.3.1 Analýza rizik.....	18
1.3.2 Stanovení opatření, realizace a kontrola	20
2 Bezpečnost rizika na střední škole a jejich souvislosti.....	22
2.1 Školní řád	23
2.2 Minimální preventivní program	24
2.3 Bezpečnost a ochrana zdraví a požární ochrana ve škole	25
2.4 Sociálně patologické jevy.....	27
3 Analýza rizik, znalostí a přístupu studentů k problematice bezpečnosti.....	30
3.1 Základní informace o vybrané střední škole	30
3.2 Metodika analýzy	31
3.3 Vyhodnocení dotazníkového šetření	31
3.3.1 Základní informace o struktuře respondentů	32
3.3.2 Informovanost studentů	35
3.3.3 Znalosti studentů.....	40
3.3.4 Názory a postoje studentů.....	46
3.3.5 Analýza kontingenčních tabulek a grafů	49
4 Návrh konkrétních doporučení	54
4.1 Odborné besedy a školení k problematice bezpečnosti.....	54
4.2 Motivace a monitoring vstupu cizích osob do školy.....	56
4.3 Lékárnička.....	57
ZÁVĚR.....	59

POUŽITÁ LITERATURA.....	62
SEZNAM PŘÍLOH	65

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Vztahy rizik a hrozeb	14
Obrázek 2: Vztahy v analýze rizik	19
Obrázek 3: Pohlaví respondentů.....	32
Obrázek 4: Věková skladba respondentů	33
Obrázek 5: Aktuální ročník studia respondentů	33
Obrázek 6: Obec bydliště respondentů	34
Obrázek 7: Absolvovaná základní škola	34
Obrázek 8: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na věk.....	50
Obrázek 9: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na ročník	50
Obrázek 10: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na pohlaví	51
Tabulka 1: Hodnocení školení BOZP	35
Tabulka 2: Úroveň poskytnutých informací v oblasti BOZP	36
Tabulka 3: Úroveň srozumitelnosti BOZP	36
Tabulka 4: Informovanost a osoba, která ji poskytuje.....	37
Tabulka 5: Provádění cvičného poplachu.....	37
Tabulka 6: Chování s ohledem na rizika	38
Tabulka 7: Upozornění na rizika	39
Tabulka 8: Preventivní požární prohlídky	40
Tabulka 9: Umístění hasicích přístrojů.....	41
Tabulka 10: Únikové cesty a jejich značení	42
Tabulka 11: Vyhledání lékárničky	42
Tabulka 12: Poskytnutí první pomoci	43
Tabulka 13: Místo shromaždiště pro evakuaci	43
Tabulka 14: Přístup cizích osob do budovy školy.....	44
Tabulka 15: Technická vybavenost školy	45
Tabulka 16: Výskyt zbraní a drog	46
Tabulka 17: Působení agrese a šikany	47
Tabulka 18: Pocit bezpečí	48
Tabulka 19: Vyšší bezpečnost studentů.....	49
Tabulka 20: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na věk a pohlaví	52
Tabulka 21: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na ročník a pohlaví.....	53

SEZNAM ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
Sb.	Sbírka zákonů
SPŠE a VOŠ	Střední průmyslová škola elektrotechnická a Vyšší odborná škola

ÚVOD

Tato závěrečná práce se zaměřuje na bezpečnostní rizika, která se mohou objevit na středních školách. Bezpečnostních rizik je celá řada. Jsou různorodého charakteru, proto je třeba, aby každý ředitel školy velmi pečlivě průběžně analyzoval situaci v oblasti bezpečnostních rizik. Jde o téma velmi široké, a především vysoce aktuální, protože se v posledních letech lze setkat s různými negativními společenskými fenomény, které jsou současně také bezpečnostním rizikem (teroristické útoky, střelba). S ohledem na omezený rozsah bude bakalářská práce koncipována tím způsobem, že se bude jednat o ucelený kompletní přehled souvisejících témat na základní úrovni, nikoliv na úrovni hloubkové analýzy.

Střední škola je místo, které navštěvují mladí lidé, kteří jsou zde vzděláváni a vychováváni pro následující život v produktivním věku, kdy se stanou zaměstnanci, partnery, rodiči. Ve střední škole nejde tedy pouze o nabytí odborných dovedností, ale také o osvojení důležitých znalostí vhodných pro život v současné situaci (velmi aktuálním tématem je např. finanční gramotnost, ale i právě výuka toho, jak se zachovat v rizikových situacích). Kromě toho, že se zde mladí lidé připravují na své budoucí povolání, navazují tu přátelské vztahy, první lásky apod. Je naprosto nezbytné, aby střední škola bylo bezpečné místo, kde se nejen žáci, ale i učitelé cítí bezpečně a rodiče ví, že jejich dítě navštěvuje školu, kde se jim dostane vzdělání a nehrozí zde žádná rizika újmů na zdraví, majetku či dokonce životě. Zajištění bezpečnosti žáků by mělo patřit mezi hlavní cíle každého ředitele, protože např. precizní znalosti technických předmětů nebo cizích jazyků žáka nezachrání, pokud nebude vědět, jak se správně zachovat v případě, že ve škole vypukne požár nebo dojde k útoku ozbrojené osoby. Z tohoto důvodu je třeba žáky vzdělávat i po bezpečnostní stránce a školu organizačně a materiálně zabezpečovat proti možným rizikům.

Rizik je na středních školách přirozeně celá řada. Jde o rizika různorodá, všechna však mohou být velmi nebezpečná. Existující nebezpečí lze naštěstí obvykle alespoň částečně snižovat nebo úplně odstraňovat, jsou-li rizika vhodně řízena. Základem řízení rizik je stanovit míru pravděpodobnosti vzniku rizika a možných dopadů a poté navrhnout a implementovat optimální opatření, které danou bezpečnostní hrozbu eliminuje či alespoň sníží její dopady. Do této oblasti je třeba tedy investovat velké množství času, finančních zdrojů a organizačních nákladů, přizpůsobovat se situaci tak, aby byla bezpečnost na jednom z prvních míst. Bezpečnostní rizika mohou být rizika živelná, kdy dojde k např. k záplavě (škola může být postavena na nevhodném místě a může být v rámci povodní zaplavena –

příklad Otrokovické střední odborné školy v roce 1997), požáru apod. Dále existují rizika ze strany útočníka, kterým může být samotný student školy, bývalý student, učitel; nebo i jakákoliv cizí neznámá osoba (příkladem může být střední škola ve Žďáru nad Sázavou, kde v roce 2014 žena zabila jednoho studenta a další studentky pobodala). Dále je zde celá řada rizik újmy na fyzickém či psychickém zdraví, která mohou plynout ze šikany (jejíž součástí nebo příčinou může být rasismus či xenofobie, závislost na návykových látkách), vandalismus, kriminalita nebo delikvence, záškoláctví. U některých rizik je velmi nízká pravděpodobnost toho, že nastanou, u jiných je naopak pravděpodobnost velmi vysoká. Míra pravděpodobnosti se může v čase a místě měnit, proto bezpečnost není nikdy problémem uzavřeným, je třeba se jí kontinuálně zabývat a také sledovat nejnovější trendy z této oblasti.

S ohledem na výše uvedené, je cílem bakalářské práce vyhodnocení bezpečnostních rizik na vybrané střední škole a formulace návrhů konkrétních opatření na zvýšení úrovně bezpečnosti. V souvislosti s dosažením stanoveného cíle bude práce hledat odpověď na výzkumnou otázku: Je informovanost studentů o problematice bezpečnosti v navštěvované škole vnímána jako dostatečná?

Tato práce je zaměřena na dané téma z teoretického i praktického úhlu pohledu. V rámci práce budou použity tyto základní metody – rešerše odborných zdrojů, syntéza nabytých poznatků získaných studiem literatury, komparace názorů jednotlivých odborníků na téma, dedukce v souvislosti s osobními znalostmi a zkušenostmi. První část práce bude charakterizovat rizika a hrozby, řízení rizik s ohledem na celý proces jejich organizace, vybrané sociálně patologické jevy (které mohou způsobovat nebo zvyšovat bezpečnostní rizika), preventivní programy, bezpečnostní řád a také některé základní souvislosti ochrany a bezpečnost zdraví při práci včetně požární ochrany. Následující část je zaměřena a analýzu rizik na vybrané střední škole. Nejdříve je proveden základní popis a charakteristika dané školy, poté analýza možných rizik. Zde použitou metodou je dotazníkové šetření předložené studentům školy. Dotazníky jsou následně v práci vyhodnoceny a z výsledků jsou vyvozeny závěry. K nalezeným slabinám a nedostatkům jsou navržena doporučení na zvýšení bezpečnosti, které vychází z reálných současných podmínek na trhu a ve škole.

1 VYMEZENÍ PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI A ŘÍZENÍ RIZIK

První kapitola charakterizuje základní pojmy, jimiž jsou bezpečnost, rizika a hrozby. Uváděné souvislosti mezi bezpečností a riziky, jež jsou aktuální ve firmách a neziskových organizacích, často platí i pro střední školy.

1.1 Bezpečnost

Bezpečnost je stav bez péče, bezstarostnost, stav, kdy se nemůže nic stát. Avšak to neplatí absolutně, protože absolutní bezpečnost neexistuje, při každé situaci se může stát něco neočekávaného. „*Bezpečnost můžeme definovat jako stav, když jsou zůstatková rizika přijatelná*“. (Stiebitz, 2013, s. 50) Opět platí, že jeden pojem je možno definovat různě, každý autor uvádí odlišnou definici pojmu, protože na něj pohlíží z jiného úhlu pohledu.

„*Bezpečnost v nejobecnějším rámci znamená stav, v němž neexistují hrozby pro referenční objekt, případně je zásadně eliminována rizikovost těchto hrozeb*.“ Jde o definici zaměřenou negativním směrem, autoři bez pochyb souhlasí s výše uvedeným tvrzením, že stav bez objektivních hrozeb neexistuje. K porušení bezpečnosti může dojít kdykoliv a kdekoliv. (Smejkal, Rais, 2013, s. 291)

Typologie bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb mohou být různorodé a vyvíjí se v čase. Každý odborník je sestavuje odlišně, lze si je představit jako určitou hierarchii, kdy na vrcholu stojí nejvýznamnější bezpečnostní hrozby a spodní příčky zaujímají nejméně významné hrozby. Dle Hougha (2004) je žebříček směrem shora dolů následující: vojenské hrozby od jiných států, vojenské hrozby od nestátních organizací, ekonomické hrozby, sociální hrozby, environmentální hrozby, zdravotní hrozby, přírodní hrozby, nehodové hrozby, kriminální hrozby. Zeman v součinnosti s Marešem (2010, s. 14) sestavil tento žebříček takto: vojenská bezpečnost, režimní bezpečnost, sociální bezpečnost (včetně bezpečnosti kriminální), ekonomická bezpečnost (včetně bezpečnosti energetické a surovinové), environmentální bezpečnost, zdravotní bezpečnost.

Bezpečnost se zabývá riziky, která vznikají při lidské činnosti, mohou být způsobena stroji, podmínkami, prostředím. Bezpečnost není úměrná rizikům, čím větší jsou rizika, tím je činnost méně bezpečná a naopak. (Stiebitz, 2013, s. 50)

1.2 Rizika a hrozby

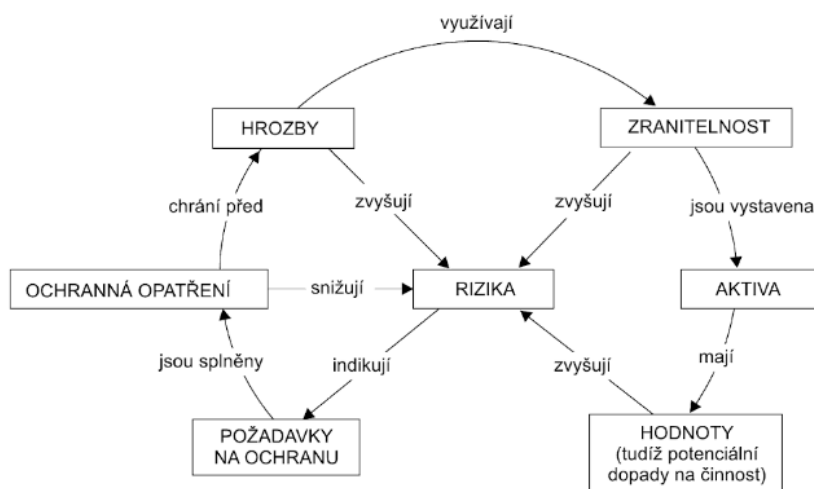
Hrozba je součástí světa, dnešní společnost a její vývoj vytvořila svět, který je plný různorodých hrozeb, kterým se lze jen velmi těžko vyhnout. Riziko spojené s těmito hrozbami

má souvislost s hodnotami subjektu, které jsou v sázce. Každý má subjektivně stanovený jiný hodnotový žebříček, zranitelnost a odolnost vůči rizikům plynou právě z něj. Realizace protipatření taktéž souvisí se subjektivním názorem, někdo se riziku rád vyhýbá a zajišťuje si zaopatření v případě, že k hrozbě dojde (pojištění), někdo riskuje rád.

Hrozbu popisují autoři jako sílu, událost, osobu nebo aktivitu, která má nežádoucí vliv, způsobuje škodu a poškozuje subjekt, přičemž hrozba může být různorodého původu (přírodní nebo lidský), mohou být náhodné nebo úmyslné, mohou pocházet zvenčí nebo zevnitř. Dopadem hrozby je způsobená škoda, která neplyne jen z absolutní hodnoty ztráty, ale je součtem této ztráty a nákladem na napravení poškození do původního stavu. (Smejkal, Rais, 2013, s. 97)

Hrozby lze na základní úrovni třídění rozdělit do tří skupin: asymetrické hrozby, věcné hrozby a vnitřní hrozby. Za asymetrické hrozby je možno považovat hrozby neočekávané a velmi těžko předvídatelné, dále je možno je dělit na globalizační hrozby, proliferační hrozby a destabilizační hrozby. Věcné hrozby jsou hrozby externí a tvoří je přírodní, vojenské, bezpečnostní a antropogenní ohrožení. Vnitřní, tedy subjektivní hrozby jsou interní záležitostí. (Antušák, Vilášek, 2016, s. 45)

Protože riziko a hrozby spolu bezprostředně souvisí, je třeba přehledně popsat jejich vzájemné vztahy. Ty jsou zobrazeny na následujícím obrázku č. 1, ze kterého lze vyčíst, že hrozby zvyšují riziko, že hrozby využívají zranitelnost, která zvyšuje riziko a že ochranná opatření chrání před hrozbami a tím snižují riziko. Vliv mají také aktiva, hodnoty a požadavky na ochranu, které je třeba respektovat. Síť těchto vztahů je zde velmi přehledně a jasně vyobrazena.

Obrázek 1: Vztahy rizik a hrozeb

Zdroj: Smejkal, Rais (2013, s. 101)

Složitost rizika vyplývá nejen z toho, že riziko je třeba pečlivě analyzovat a eliminovat, ale také z toho, že ani odborníci se neshodují na jednotné definici a popisu rizika. Lze konstatovat, že definici rizika uvádí každý odborník jinak s ohledem na jeho profesní zaměření, subjektivní pohled, zkušenosti apod. Jediné, co lze uvést s nediskutovatelnou jistotou je to, že riziko je často (avšak ne bezpodmínečně) negativním jevem, kterému se chce většina subjektů vyhnout. (Ostřížek, 2007, s. 91)

Ač Ostřížek s ohledem na své vyjádření, že riziko nelze jednoznačně definovat, žádnou charakteristiku tohoto pojmu neuvádí, mnozí jiní autoři uvádí definice a popisy slova riziko a hrozba. Za riziko lze považovat možnost, že s určitou mírou pravděpodobnosti vznikne nežádoucí událost. Riziko je odvoditelné a jeho míra vyplývá a je odvozená z hrozby. (Baštecká, 2013, s. 124) Zde autorka již uvádí definici, přičemž rovnou k pojmu riziko přidružuje také pojem hrozba. Hrozbu definuje jako fenomén, který má potenciálně schopnost poškozovat zájmy objektu, o které usiluje. Míra hrozby je stanovena různými faktory, jako je velikost škody, časové určení realizace hrozby. Z toho jasně plyne, že riziko a hrozba jsou spolu přímo spojeny, vzájemně se ovlivňují a na základě své existence roste nebo klesá jejich míra. U hrozby je stěžejním ukazatelem závažnost, která je úměrná povaze hodnoty a toho, jak si subjekt dané hodnoty cení. Čím větší má pro něj hodnotu, tím více se hrozeb obává. (Baštecká, 2013, s. 124)

Riziko lze chápat z různých úhlů pohledů, za jedno z klíčových slov definice tohoto pojmu lze uvést nejistotu (k újmě, k výskytu událostí) a nebezpečí (psychologické, ekonomické, fyzické újmy, ztráty, četnosti a závažnosti) nebo také zdroj nebezpečí či újmy. Osoba vystavená takové újmě má možnost v případě vysoké pravděpodobnosti rizika a vzniku škody uzavřít pojistku. (Tichý, 2006, s. 16)

Někteří autoři při snaze definovat a popsat riziko vychází z historie. Tento pojem vznikl v 17. století v souvislosti s lodní plavbou a úskalími, se kterými se museli plavci potýkat. Pojmem se tedy shrnovalo „vystavení nepříznivým okolnostem“ nebo „odvážit se něčeho“, popř. „odvaha či nebezpečí v případě rizika“. V dnešní době se riziko spojuje především se vznikem škody, poškození, ztráty, zničení, nezdaru apod. Toto poškození, ztráta atd. může souviset s majetkem hmotným, nehmotným, lidským zdravím, životem. (Smejkal, Rais, 2013, s. 90) Zde autoři souhlasí s Ostřížkem (Ostřížek, 2007, s. 91), (na rozdíl od Baštecké, 2013, s. 124; či Koreckého a Trkovského, 2011, s. 33, 34), že nelze stanovit jednu obecně platnou definici, ale pojem riziko je možno definovat různě. Uvádí souhrn možných charakteristik a popisů pojmu riziko, který velmi přehledně a jasně tento pojem definuje (Smejkal, Rais, 2013, s. 90):

- pravděpodobnost či možnost vzniku ztráty, obecně nezdaru,
- variabilita možných výsledků nebo nejistota jejich dosažení,
- odchýlení skutečných a očekávaných výsledků,
- pravděpodobnost jakéhokoliv výsledku, odlišného od výsledku očekávaného,
- situace, kdy kvantitativní rozsah určitého jevu podléhá jistému rozdělení pravděpodobnosti,
- nebezpečí negativní odchylky od cíle (tzv. čisté riziko),
- nebezpečí chybného rozhodnutí,
- možnost vzniku ztráty nebo zisku (tzv. spekulativní riziko),
- neurčitost spojená s vývojem hodnoty aktiva (tzv. investiční riziko),
- střední hodnota ztrátové funkce,
- možnost, že specifická hrozba využije specifickou zranitelnost systému,
- kombinace pravděpodobnosti události a jejího následku.

S ohledem na vyhodnocení jednotlivých uvedených autorů a jejich popisu a charakteristiky pojmu riziko je možno považovat výše uvedený popis Smejkal a Raise za kompletní výpis informací o tomto pojmu.

Riziko se před rozvojem současné moderní společnosti charakterizovalo poměrně konkrétně, což pro dnešní dobu není příliš vhodné. Riziko je možno popsat například jako kombinaci pravděpodobnosti negativní události a jejich následků. O riziku lze hovořit v podmínkách nejistoty, která v případě výskytu negativně ovlivňuje jeden nebo více cílů. Důraz je zde kladen na slovo negativně. (Korecký, Trkovský, 2011, s. 33, 34)

Úroveň rizika je možno stanovit na základě pravděpodobnosti a závažnosti (závažností je zde myšlen výsledek kombinace obou proměnných, tedy zranitelnosti a dopadů). Pravděpodobnost a její výpočet je zobrazen v rovnici (2). Závažnost je závislá na míře negativních účinků a jejich dopadů do budoucnosti. (Nezmar, 2017, s. 116)

Riziko lze pak kvantifikovat například jako součin tří veličin, který je zobrazen v následující rovnici (1):

$$riziko = D \times P \times Z \quad (1)$$

přičemž D = dopad rizika; P = pravděpodobnost, Z = zranitelnost.

Pokud lze s ohledem na uvedenou rovnici a výpočet říci, že jev se v žádném případě nevyskytne, jde o pravděpodobnost 0, naopak pokud lze vyhodnotit, že k danému jevu rozhodně dojde, jde o pravděpodobnost 1. Hovoří-li se o riziku jakožto projevu nejistoty,

nachází se hodnota pravděpodobnosti mezi 0 a 1, které jsou naopak projevem jistoty realizace/nerealizace jevu. Dále je důležitý výsledek realizace rizika, tedy o podmínku, kdy hodnocený jev je negativní a nežádoucí, protože jak již bylo uvedeno, riziko je obvykle spojeno s negativitou. Ač nemusí jít o žádnou významnou katastrofu, jedná se o faktor, kterému se subjekt chce vyhnout, protože v souvislosti s tím utrpí nějakou ztrátu nebo nevýhodu. (Ostřížek, 2007, s. 92)

Pojmem, který s rizikem přímo souvisí, je pravděpodobnost, což je číselné vyjádření, ke kterému se blíží relativní četnost jevu, tedy množství pokusů, kdy k jevu reálně dojde. Pravděpodobnost lze vyjádřit jednoduše rovnicí (2):

$$P(A) = \lim_{n \rightarrow \infty} p(A) \quad (2)$$

příčemž P = pravděpodobnost, A = jev, relativní četnost = $p(A)$, n = rozsah souboru. (Ostřížek, 2007, s. 91)

Důležité je stanovit jasná měřítka, za pomoci kterých bude stanovena celková úroveň rizika. Hodnocení rizik je využívání pro stanovení prioritních aktiv, u kterých je třeba přijmout vylepšení zabezpečení tak, aby bylo dosaženo přijatelné celkové úrovně rizika za přijatelné náklady. (Fagel, 2014, s. 397)

1.3 Řízení rizik

S rozvojem společnosti a odborností se organizují a řídí všechny významné prvky a činnosti, které chce subjekt mít pod kontrolou. Subjektem může být jakákoliv osoba, firma, stát, škola, instituce apod. S ohledem na toto vznikl management rizik, který by měl být součástí strategického řízení dané jednotky.

Rozsah a hrozba rizika se liší s ohledem na dané riziko, současnou situaci, čas a mnoho dalších faktorů. Důvodem, proč management rizik, tedy řízení a organizace rizik vznikl, je to, že subjekty chtějí eliminovat výskyt rizik a jejich důsledků, což znamená snižování pravděpodobnosti neúspěchu. Management rizik je typem řídicí činnosti, kterou je nutno realizovat strategicky, tedy dlouhodobě a plánovitě. V okamžiku, kdy nějaké riziko operativně hrozí, je zavedení tohoto typu managementu již kontraproduktivní. Stejně jako charakteristika rizika, je také management rizik tématem k diskusi a existuje množství názorů na jeho postup. Jednotlivé kroky jsou popsány v následujících podkapitolách. Je zřejmé, že modelů managementu rizik je celá řada, protože management je možno upravit s ohledem na specifika a potřeby dané organizace, subjektu. To, co je klíčové pro školu, je zbytečné pro státní instituci nebo živnostníka a naopak. Proto je důležité sice vycházet z odborných doporučení

a návrhů, avšak vždy řízení rizik přizpůsobit konkrétním požadavkům organizace. (Ostřížek, 2007, s. 92)

Proces managementu rizika je možno shrnout jako součinnost následujících prvků (Ostřížek, 2007, s. 93):

- strategické cíle organizace,
- odhad rizika (analýza rizik, identifikace rizik, popis rizik, posouzení rizik), zhodnocení rizik,
- zpráva o riziku, hrozby a příležitosti,
- rozhodnutí
- řízení rizik,
- zpráva o reziduích rizik,
- monitoring.

Jednotlivé prvky procesu managementu rizik jsou vzájemně provázané, bez nich nemůže celý proces správně fungovat. Jde tedy o spleť management, u kterého nelze opomíjet žádný z důležitých faktů, protože bez jednoho prvku nebudou fungovat ani ty ostatní. Například při špatném provedení analýzy rizik budou stanovena špatná hrozící rizika, celý následovný postup je poté tedy naprosto zbytečný. (Ostřížek, 2007, s. 92)

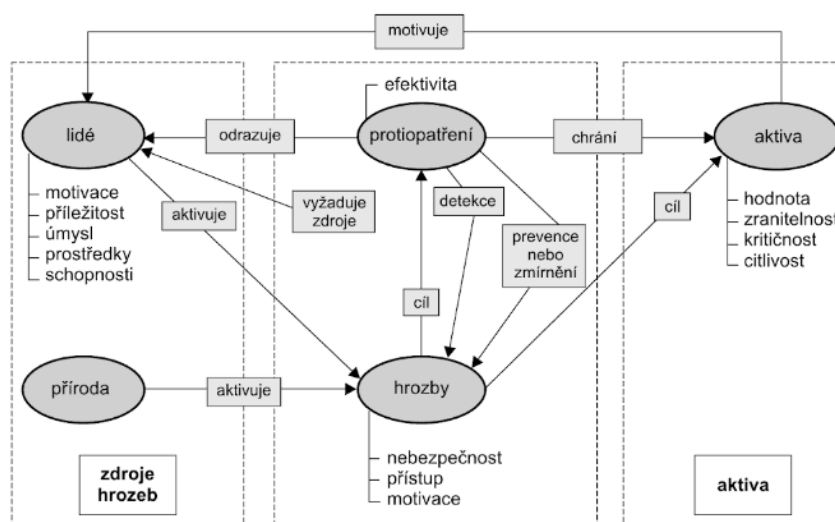
1.3.1 Analýza rizik

Analýzu rizika (Veber, 2008, s. 287) je možno provést různými způsoby, lze použít například SWOT analýzu přímo zaměřenou na konkrétní subjekt a rizika. V okamžiku, kdy se vyhodnocují jednotlivé hrozby, je třeba brát v úvahu celou řadu faktorů (Veber, 2008, s. 287):

- technologické okolí,
- sociální prostředí,
- demografické prostředí,
- politické a legislativní prostředí,
- světové okolí.

Dalším krokem je identifikace hrozeb, tedy kumulace rizik, která mohou ohrozit funkčnost žádoucích aktiv. Při identifikaci hrozeb je možno vycházet z existujících a snadno dohledatelných seznamů hrozeb, které byly sestaveny odborníky. Následuje analýza hrozeb a zranitelností, ke každému aktivu je vždy přiřazena dílčí hrozba a je zvažováno, zda k němu náleží nebo ne. (Ostřížek, 2007, s. 94, 95)

Při analýze rizik je třeba brát v první řadě v úvahu, že riziko není izolovanou záležitostí, ale naopak kombinací různých jevů a prvků, které jsou spolu vzájemně provázány. Proto je nezbytné si konkrétní závislosti a provázanosti v dané organizaci uvědomit a vzít je v úvahu při analýze jednotlivých rizik a hrozeb. Následující obrázek č. 2 tyto vztahy zobrazuje a bere v úvahu také protipatření proti hrozbám a aktiva, která se před hrozbami chrání. Jsou zde vyobrazeny také motivy, efektivita a další související fenomény. (Smejkal, Rais, 2013, s. 102, 103)

Obrázek 2: Vztahy v analýze rizik

Zdroj: Smejkal, Rais (2013, s. 102)

Tato strategická analýza se musí posléze promítnout ve změně strategie managementu rizika, jinak nemá žádný význam. Je třeba se tedy zaměřit na odstranění nalezených slabých stránek, eliminaci hrozeb, posílení silných stránek a využití příležitostí. (Veber, 2008, s. 287)

Aby mohla být rizika správně vyhodnocena, je třeba nejdříve stanovit hranici vyhodnocení rizik, tedy pomyslné čáry, která v seznamu nalezených rizik oddělí rizika, kterými je nutno se v následujících krocích zabývat, a ta, do kterých není nutno v následujícím období investovat. Dále se identifikují aktiva, tedy soupis prvků, které leží uvnitř hranice rizik, tedy prvky, na které dané riziko může mít vliv. Z toho plyne následovné stanovení hodnoty, nalezená aktiva se tedy posuzují s ohledem na jejich hodnotu, škodu v případě, že k riziku opravdu reálně dojde. Na aktivum se pohlíží s ohledem na jeho nahraditelnost, důležitost, jedinečnost, na vrcholku pomyslné pyramidy vždy stojí lidský život a zdraví, až poté majetek a hmotné hodnoty. Aktiva je možno seskupovat, obvykle se k seskupování přistupuje tehdy, pokud je aktiv velké množství a jsou homogenní. Dále je vypočítána pravděpodobnost jevu, rovnice výpočtu pravděpodobnosti je uvedena v kapitole 1.2. Poté je možno již měřit rizika, stanovit,

jaká je pravděpodobnost realizace rizika (na škále vysoká – střední, malá) a dopad rizika (na totožné škále). (Ostřížek, 2007, s. 94, 95)

1.3.2 Stanovení opatření, realizace a kontrola

Cílem dalšího dílčího kroku v celém procesu řízení rizik je zajistit, aby byla naplánovaná opatření, která plynou z předchozí analýzy, realizována. Zodpovědná osoba musí v tomto případě dohlížet a podporovat plnění plánu opatření. Jednotlivá opatření mohou být různých typů, předem je vhodné pečlivě vyhodnotit, nakolik budou daná opatření náročná na čas a finanční zdroje. Čím jsou vyšší náklady, tím je třeba více vyhodnocovat proces a kontrolovat efektivitu opatření. U některých opatření je třeba pověřit realizací specializovanou firmu, jiná opatření je možno realizovat interně. (Krišťák, 2017, s. 65)

Zjištění informací o možných rizicích je stěžejní pro stanovení opatření, protože protiopatření musí striktně vycházet z již zjištěných informací. Pokud tomu tak není, pak stanovená opatření nenaplňují svou klíčovou funkci, kterou je snižování rizika. U protiopatření je třeba v první řadě pohlížet na náklady, které jsou na tato protiopatření vydané. Pokud náklady překračují hodnotu chráněných aktiv, pak je dané protiopatření nevhodné, kontraproduktivní. Zde je proto stanoveno pravidlo tzv. hranice přijatelnosti, „*pod kterou se riziko prohlásí za zbytkové, pro systém přijatelné s tím, že není nutné podnikat další protiopatření k jeho snížení. Referenční úroveň by měla být taková, aby dopad hrozby byl tak malý, že jej lze zanedbat.*“ (Gála, Pour, Toman, 2006, s. 379) Protiopatření se tedy charakterizují svou efektivitou, která ukazuje, nakolik je snížen účinek hrozby. Náklady nemusí být jen finanční, ale také časové. (Gála, Pour, Toman, 2006, s. 379) V některých případech legislativa ukládá subjektům povinnost přijímat opatření proti rizikům, v tu chvíli se ale stává standardní kritérium efektivity nákladů irelevantní, protože i když jsou náklady nepřijatelně vysoké, je třeba s ohledem na zákon dané opatření přijmout.

V průběhu realizace je třeba průběžně monitorovat efektivitu opatření, pokud je zjištěno, že nejsou naplněna očekávání, pak je třeba v průběhu udělat různá korekční opatření nebo změnit strategii. (Bureš, 2016, s. 63)

Kontrola je důležitou součástí každého procesu, tedy nezbytně také procesu řízení rizik, i když dříve byl předmětem kontroly pouze firemní zisk, poté náklady. Kontrolou je proces počítající stanovením cílů, plánováním a řízením, následně se vyhodnocuje, zda byly cíle naplněny. V tomto případě je obvykle stanovena jako cíl snaha eliminovat rizika a ty plánovat a řídit tak, aby opatření na eliminaci rizik nebyla nepřiměřeně nákladná. Osoba, která kontroluje splnění cílů, přebírá spoluzodpovědnost za to, že byly tyto cíle naplněny. Zde je

touto osobou manažer či jiná odpovědná osoba, která má za úkol řídit rizika v dané organizaci. Za důležitý prvek kontroly je považována transparentnost a hospodárnost, tedy to, jaká konkrétní opatření byla přijata, která z externích společností pomáhá s eliminací rizik, vyčíslení přesných nákladů apod. Kontrola má celou řadu typů, druhů a možností jejich provádění, doporučuje se však kontrola důsledná, praktická a také kontinuální. (Smejkal, Rais, 2013, s. 148)

2 BEZPEČNOSTÍ RIZIKA NA STŘEDNÍ ŠKOLE A JEJICH SOUVISLOSTI

Východiska bezpečnosti na školách vycházejí z obecných principů Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), které jsou definovány v evropské směrnici, která je v České republice implementována zejména zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákonem č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Žáci střední školy sice nejsou v zaměstnaneckém poměru, takže se na ně zákoník práce a výše uvedená legislativa přímo nevztahuje (práva a povinnosti), nicméně řízení bezpečnosti podle obecných pravidel BOZP musí být vykonáváno s ohledem na všechny fyzické osoby, které se na pracovišti, které zaměstnavatel (škola/ředitel) spravuje, nacházejí, takže je BOZP vykonáváno nejen s ohledem na zaměstnance (učitelé, další personál), ale i s ohledem na studenty. Postavení, resp. práva/povinnosti, studentů jsou upraveny ve školském zákoně, na základě kterého pak jednotlivé školy zpracovávají řády, ve kterých je bezpečnost také řešena. Například § 29 (Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních) školského zákona uvádí následující:

„(1) Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

(3) Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá.“ (Zákon č. 561/2004 Sb.)

2.1 Školní řád

Školní řád je písemným soupisem základních a obecných pravidel, která jsou v tomto dokumentu jasně definována a jejichž dodržování se od žáků vyžaduje. Jde o povinný dokument, musí ho vydávat každá škola. Tento vnitřní předpis konkrétně popisuje zásady jednání s žáky, jejich práva a povinnosti, sankce za porušování školního řádu. Každý žák a optimálně i rodiče žáků by měli být seznámeni se školním řádem. (Smejkal, Schelová Bachrachová, 2011, s. 85) „*Jestliže žáci znají a respektují školní řád, jednají podle ustálených společenských zvyklostí a pravidel slušného jednání, chápou a dodržují nepsaná pravidla chování ve škole a rozlišují a plní požadavky jednotlivých učitelů na chování žáků ve třídě, můžeme konstatovat, že tyto rámce tvoří základ jimi akceptovaných norem.*“ (Čapek, 2014, s. 34) Je logické, že pravidla chování definovaná ve školním řádu budou efektivnější tehdy, pokud se jeho sestavování zúčastní sami žáci. Pokud pomáhají s jeho vypracováním, znamená to, že s ním souhlasí a schvalují ho, pak se jedná o jejich vlastní pravidla a je logické, že řád budou lépe respektovat, než pokud je jim bez jakýchkoliv diskusí předložen. Mnohé školy nemají ve zvyku školní řády pravidelně aktualizovat a stává se tedy, že jde o zastaralá pravidla, která nerespektují současné požadavky, nejsou to společně vytvořená pravidla, která u žáků posilují žádoucí chování. (Čapek, 2010, s. 89)

Školní řád tedy sestavuje každá škola individuálně, s ohledem na její specifikum a zaměření, na názory žáků, odlišnost geografickou a další stěžejní ukazatele. Jde o povinný písemný dokument, se kterým by měli být seznámeni všichni žáci, kteří do školy nově nastupují. Vhodné by bylo tento školní řád zveřejnit taktéž na internetových stránkách školy a vytištěný ho umístit na nástěnky ve škole.

Školní řád musí být v souladu s § 30 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Řád upravuje celou řadu oblastí, patří mezi ně např. následující (Gymnázium J. V. Jirsíka, 2014, s. 1):

- práva a povinnosti žáků, práva a povinnosti zákonných zástupců žáků, kteří nedosáhli plnoletosti,
- provoz školy, režim školy,
- podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,
- pravidla zacházení s majetkem školy,
- pravidla pro hodnocení žáků v oblasti vzdělávání.

V souladu s § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání má škola povinnost zajistit žákům bezpečnost a ochránit jejich zdraví a zabezpečit ochranu před sociálně patologickými jevy a dalšími negativními projevy. Z toho vyplývá, že škola musí respektovat fyziologické potřeby žáků a vždy vytvářet vhodné podmínky pro jejich zdravý vývoj. Současně musí předcházet sociálně patologickým jevům. Žáci musí být informováni o tom, jak je možno v rámci školy zajistit jejich bezpečnost a ochranu zdraví, jsou seznámeni s bezpečnostními pokyny a předpisy. Ty mají největší význam při práci v laboratoři, odborných učebnách, sportovních zařízeních, tělocvičně apod. Avšak bezpečnost je žákům připomínána také před každými prázdninami, tedy jde o prevenci úrazů a zásady ukázněného chování. Škola má povinnost za pomoci tzv. pedagogického dozoru provádět dohled nad žáky tak, aby nebylo ohroženo zdraví žáků. Jde o období přestávky, obědu, různých akcí apod. Žák podle školního řádu nikdy nesmí opustit školu před ukončením vyučování bez souhlasu učitele. Dále je zakázáno v rámci ochrany ve školním areálu kouření a užívání návykových a zdraví škodlivých látek. Žáci mají zakázanou manipulaci s okny, vyklánění se z nich a podobné nebezpečné činnosti, také nesmí sedat na topná tělesa a trubky k nim vedoucí. Předměty, které mohou ohrozit zdraví, nesmí žáci do školy nikdy nosit. Přísně jsou trestány projevy šikany a diskriminace v areálu školy či na školních akcích, totožný postoj má škola k násilí. (Gymnázium J. V. Jirsíka, 2014, s. 6 – 8)

2.2 Minimální preventivní program

Každá škola má ze zákona povinnost vypracovávat výchovně vzdělávací program, tzv. minimální preventivní program. Ten sestavuje každá škola individuálně s ohledem na návaznost konkrétních školních aktivit (dle zaměření a specializace dané školy) na kvalitní trávení volného času. K tomu je nutno optimálně spolupracovat s rodinou. Zpracovává se buď v krátkodobém časovém horizontu, tedy s cíli primární prevence, nebo v dlouhodobém časovém horizontu, kdy jsou stanovovány strategické cíle. (Sikorová, 2012, s. 142)

Preventivní výchovně vzdělávací cíle jsou neoddělitelnou součástí výuky, škola není jen zařízením vzdělávacím, ale i výchovným, přičemž výchova je kladena na nejvyšší cíle. V rámci preventivních programů by měly školy velmi aktivně působit na zdravý životní styl, ten by měl být přirozenou součástí, učitelé a další zaměstnanci školy by měly být žákům vzorem. Škola je v současné době institucí, která žákům garantuje nejen vzdělání, tedy osvojení určitých dovedností a znalostí, ale žákům také předává odpovědnost, zajišťuje jim svobodu a spravedlnost, dbá na oboustranné dodržování pravidel a oceňuje spolupráci s žáky a jejich rodiči. Jako cíl preventivních programů je možno definovat komplexní změnu.

(Procházka, 2012, s. 170) Ta se v této oblasti snaží potlačit současný moderní styl života mladých lidí, který bohužel často vede ke vzniku negativních sociálních fenoménů. Tyto fenomény zvyšují hrozby a rizika na střední škole, zde tedy lze nalézt jasnou provázanost jednotlivých kapitol a vzájemné vazby. Je nutno pochopit logiku dílčích částí a fakt, že jeden prvek má přímý vliv na druhý, což nepřímo může vést ke vzniku bezpečnostní hrozby. Z těchto důvodů je nutno dbát na zvyšování sociálních kompetencí a komunikačních dovedností, což vede k pozitivnímu sociálnímu klimatu a formování důležitých životních hodnot, které jsou společensky akceptovatelné. Žáky je v této oblasti třeba vyškolit v následujících dovednostech (Procházka, 2012, s. 170):

- orientace v mezilidských vztazích,
- odpovědnost za vlastní jednání a chování,
- schopnost řešit problémy,
- umět se správně zachovat při konfliktní situaci,
- umět snášet kritiku,
- nepodléhat stresovým situacím,
- naučit se asertivnímu a empatickému jednání,
- umět pracovat v týmu,
- dokázat důvěřovat jiným a být důvěryhodným,
- vštípit demokratické hodnoty,
- zastávat humanistické postoje,
- mít sestavený žebříček morálních i mravních hodnot.

Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je stanovení minimálního preventivního programu důležité, protože napomůže pedagogům v okamžicích krizových situací, kdy některý z žáků vykáže silně problematické chování. Takové situace vyvolávají stres a konflikty, proto vypracované plány prevence mohou napomoci klidnému řešení takových okamžiků. (Krejčová, 2011, s. 156)

2.3 Bezpečnost a ochrana zdraví a požární ochrana ve škole

Každý zaměstnavatel má obecnou povinnost dbát na bezpečnost a ochranu zdraví při práci svých zaměstnanců. Jde o legislativu vztahující se na všechny osoby zdržující se na pracovišti. Soustavná péče o bezpečnost a ochranu zdraví je trvalou součástí pracovních povinností, nejde tedy o jednostrannou záležitost. Zaměstnavatel má také povinnost vytvářet a zlepšovat pracovní podmínky ve všech činnostech a na všech úrovních tak, aby směřovaly k bezpečnosti a zdraví všech osob. Pracovní prostředí nesmí ohrožovat zdraví zaměstnanců,

dle zákona musí zaměstnavatel pracovat na systému prevence rizik, přičemž tato činnost musí být soustavná a systematická. Nalezená rizika je nutno odstraňovat, předcházet jim, popřípadě je alespoň minimalizovat (nelze-li je odstranit). (Jakubka, 2009, s. 220)

Povinnosti nejsou v této oblasti pouze na straně zaměstnavatele, ale i na straně zaměstnance, který má povinnost dbát o své vlastní zdraví a bezpečnost, ale i o zdraví a bezpečnost jiných osob, kterých se dotýká jeho činnost. Také má povinnost účastnit se školení týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; podrobovat se preventivním prohlídkám, vyšetřením a očkováním; dodržovat právní řád a ostatní předpisy a vyhlášky zaměstnavatele; dodržovat stanovené pracovní postupy a používat příslušné pomůcky; neužívat při práci a před prací návykové látky; oznamovat bezprostředně nadřízenému nedostatky a závady na pracovišti; podílet se na odstraňování závad; oznamovat okamžitě pracovní úraz; podrobit se zjištění, zda není pod vlivem návykových látek. (Šenk, 2012, s. 73)

Za stěžejní se v této oblasti považuje prevence, kdy je nutno při technických, organizačních a dalších opatřeních vycházet z preventivních zásad, za pomoci kterých je omezován vznik rizik, jsou odstraňována rizika, omezuje se působení negativních jevů, nahrazují se nebezpečné technologie či pracovní činnosti bezpečnými, co nejvíce se omezuje počet zaměstnanců vystavených působení rizik. (Andraščíková, 2013, s. 163)

Bezpečnost je nutno zajistit na úrovni fyzické, sociální a emocionální. Je třeba v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro vzdělávání shrnout celou řadu podmínek pro bezpečné působení (Heřmanová, 2009, s. 74):

- vhodné stanovení struktury činností,
- stravovací a pitný režim,
- zdravé prostředí (teplo, světlo, hluchost, čistota, větrání, nábytek),
- bezpečné pomůcky,
- ochrana před úrazy,
- výrazné značení nebezpečných předmětů (v dílnách, tělocvičně apod.),
- dostupnost první pomoci, zdravotních materiálů, lékaře,
- schopnost pedagogů poskytnout první pomoc,
- vytvářet příjemné a příznivé sociální klima,
- vzájemně se respektovat, prokazovat si úctu,
- umět se vhodně motivovat,
- aktivně chránit před násilím, šikanou apod.,
- spoluúčastnit se na důležitých nařízeních.

Uvedený výpis je shrnutím základních podmínek, je třeba je v rámci konkrétní školy hlouběji rozepsat a stanovovat opatření.

Protože škola přejímá odpovědnost za žáky a také jim způsobenou hmotnou škodu, je třeba pečlivě dbát také na požární ochranu a to dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Ředitel školy má celou řadu povinností, mezi které v této oblasti patří: zajistit relevantní proškolení pracovníků, zajistit periodické školení zaměstnanců, stanovit zaměstnance vykonávající funkci požárního preventisty, školit nové zaměstnance, zpracovat požární evakuační plán, zpracovat požární poplachovou směrnici, zajistit prostředky požární ochrany a vést o nich evidenci, kontrolovat průchodnost únikových cest a instalovat požárně bezpečnostní značky, evidovat požáry i provedené kontroly na úseku požární ochrany, zajišťovat provedení kontroly školy v požární ochraně, zpracovat řád školy na dobu omezeného provozu z důvodu požáru. V rámci požární ochrany ve škole je v současnosti platná celá řada dokladů, předpisů a dokumentů, které by měl ředitel znát a mít k dispozici. (Bouček, 2018)

2.4 Sociálně patologické jevy

Sociálně patologické jevy jsou spjaté s bezpečnostními riziky, některé z nich mohou být jejich původcem, jiné důsledkem. Faktem však je, že jde o negativní fenomény, které by se měly vyskytovat co nejméně. Jde především o tyto jevy, které jsou sumarizací z následovně odkazovaných odborných zdrojů, které se přímo spojují s nárůstem bezpečnostních rizik:

- záškoláctví,
- šikana,
- rasismus a xenofobie,
- vandalismus, kriminalita a delikvence,
- závislost na návykových látkách,
- terorismus a náboženský extremismus,
- gambling a netholismus.

Současným závažným problémem základního i středního českého školství je záškoláctví a je jedním z častých důvodů nedokončení studia. Charakterizovat ho lze jako úmyslné zameškávání školní docházky, tedy nedostavení se na vyučování, kdy žák bez vědomí rodičů o své vlastní vůli nechodí do školy. To lze charakterizovat jako klasickou poruchu chování. Za příčiny záškoláctví lze považovat různorodé podněty – nechut' se ve škole učit, strach, poruchu vztahů mezi dětmi (šikana – viz následující kapitola). Záškoláctví má dva hlavní typy – záškoláctví impulzivní a záškoláctví plánované. Impulzivní záškoláctví student předem

neplánuje, jde o náhlou a nepromyšlenou akci, kdy ráno z nějakého akutního důvodu student cestou do školy zabočí zpět domů (nebo kamkoliv jinam). Toto impulzivní záškoláctví může trvat více dnů, obvykle do té doby, než rodiče zjistí, že jejich dítě nechodí do školy. Druhou skupinou je účelové (plánované) záškoláctví, kdy se student do školy nedostaví s cílem vyhnout se zkoušení, neoblíbenému předmětu, písemnému zkoušení apod. Za příčiny záškoláctví lze považovat: negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí, trávení volného času a vliv party. (Martínek, 2015, s. 116)

Šikanou se rozumí ubližování jiné osobě, která není schopna se bránit. Obvykle se šikanou označuje ubližování, které je opakované, dlouhodobé, avšak v závažných případech lze jako šikanu označit i jednorázové chování, z něhož je patrná hrozba opakování. V případě šikany jde o ubližování v rámci stejného postavení zúčastněných, může jít tedy o šikanu mezi žáky ve škole, mezi sportovci ve sportovním oddíle, mezi vězni ve vězení, mezi spolupracovníky na pracovišti. Avšak může dojít také k tomu, že je obětí nebo pachatelem šikany osoba nadřízená nebo podřízená, zde se již jedná o specifické poddruhy šikany. U šikany jde o asymetrický vztah moci, oběť se pachatele bojí, zná ho, očekává další útok a není schopna se bránit. Šikana může mít různé podoby (Říčan, 2010, s. 21, 22):

- násilí, které může mít mnoho podob – bití, kopání, pálení, bodání, ale také může jít o ponižující fyzické příkazy, jako obnažování, přinucení sníst něco odporného apod. Řadí se sem i poškozování osobních věcí, krádeže věcí apod.,
- slovní napadání – nadávky, posměch, urážky,
- zotročování – oběť musí posluhovat agresorovi, plnit jeho příkazy, které jsou často ponižující nebo zakázané.

Rasismus je „*jakékoliv vyjadřování, které znamená vědomý nebo nevědomý pokus mluvčího zařadit nějakou rasovou nebo etnickou skupinu do podřadnějšího postavení*“ (DeVito, 2008, s. 133) Dále sem patří také rasistické projevy a postoje, jeho důsledky a efekty jsou dlouhodobě škodlivé a to i v případech, že je rasismus podvědomý nebo nezáměrný. Rasismus lze členit na různé typy. Obvykle se lze setkat s individuálním rasismem, což jsou negativní postoje některých lidí vůči určitým rasám. Jde o názor, podle kterého jsou některé rasy intelektuálně podřízené, chybí jim určité schopnosti nebo dovednosti. Individuální rasismus je patrný především v negativních osloveních a označeních jiných ras, znevažování jejich znalostí a dovedností, bagatelizace jejich zvyků apod. Druhou skupinou je institucionální rasismus, který je typický tím, že dochází k veřejné segregaci, tedy nenávisti vůči jiným rasám ze strany nějakých institucí. Může jít o školy, které odmítají přijímat rasově

odlišné děti; firmy, které nechtějí zaměstnávat členy menšin; banky, které nejsou ochotné poskytovat hypotéky apod. (DeVito, 2008, s. 133)

Za kriminalitu lze považovat výskyt trestného chování. Jde tedy o celou řadu trestných činů, které jsou v dané konkrétní společnosti považovány za nerespektovatelné a je nutno je sankcionovat dle trestního zákoníku. Delikvence je širším pojmem, než je kriminalita, jde také o společensky nepřijatelné chování, ale zahrnuje činy, které nejsou dle trestního zákoníku trestány. Jde např. o přestupky, trestné činy spáchány osobami mladšími 15 let, nežádoucí a nepřijatelné chování dětí a mladistvých. Některé z těchto činů jsou mimo legislativní normy, jiné jsou sankcionovány, ale např. u mladistvých je trest nižší, než je obvyklé.

Závislost na návykových látkách, kterých může být celá řada, je choroba, která je vyvolána opakovaným užíváním určité drogy, jenž má psychoaktivní účinky. Drogy na počátku působí na uživatele příjemně, proto je i nadále vyhledává a zneužívá. Dlouhodobě však vedou drogy k psychickému, fyzickému i sociálnímu poškození. U některých drog závislost vzniká velmi rychle, zatímco u jiných látek naopak pomalu. Za stěžejní lze považovat osobnost jedince a sociální zázemí, pokud jsou nevhodné, je riziko vzniku závislosti vysoké. Za nejrizikovější je možno považovat celkovou nezralost osobnosti, její nevyváženost, úzkosti, sklon k depresím, nezdrženlivost, nízkou sociální vybavenost, pochybování o sobě a smyslu života.

Terorismus je násilí, které je používáno na civilních občanech státu s cílem pomsty, zastrášení nebo prosazení vlastních požadavků. K terorismu se uchyluje specifická řada skupin, které by bez něj neměly žádnou šanci na úspěch ve válce. Terorismus je typický tím, že se necílí na vojenské a mocenské složky, ale právě na civilní obyvatele. Motivů vedoucích k terorismu může být velmi mnoho: politické, nacionální, náboženské, osobní. Formami terorismu jsou atentáty, vydírání nebo únosy. (Bartoníčková, 2017, s. 76)

Novodobým negativním fenoménem, který se vyskytl v posledních letech, je netholismus. Jedná se o závislost na počítačových hrách, které mohou mít různé formy. Jde o gambling, kdy jsou děti nebo mladí lidé závislí na sociálních sítích, chatování, hrách, soutěžích apod. Poskytují jim zábavu, napětí, únik od reality. (Krejčí, 2016, s. 184) Nadměrné užívání internetu dětmi a mladými lidmi souvisí s tím, že tyto generace se s internetem seznámili v nejujtější věku, již malé děti jsou schopny samostatně pracovat na chytrých telefonech, pouštět si videa, chatovat a hrát hry. Pokud děti tráví na internetu příliš mnoho času, může se stát, že bude narušen jejich zdravý vývoj. (Ševčíková, 2015, s. 37)

3 ANALÝZA RIZIK, ZNALOSTÍ A PŘÍSTUPU STUDENTŮ

K PROBLEMATICE BEZPEČNOSTI

V této kapitole budou vyhodnocena bezpečnostní rizika na vybrané střední škole a následně bude provedena formulace návrhů konkrétních opatření na zvýšení úrovně bezpečnosti. Analýza je zde založena na výsledcích dotazníkového šetření, které bylo provedeno na Střední průmyslové škole elektrotechnické Pardubice. S ohledem na fakt, že je každá střední škola něčím specifická, z čehož vyplývají konkrétní rizika, v následující podkapitole jsou uvedeny základní charakteristiky o dané škole.

3.1 Základní informace o vybrané střední škole

Střední průmyslová škola elektrotechnická a Vyšší odborná škola Pardubice má ve městě dlouholetou tradici (63 let) a jedná se o častou a oblíbenou volbu žáků, kteří se rozhodují o svém budoucím vzdělání a zaměstnání. Na škole je poskytováno v rámci střední školy úplné střední odborné vzdělání s maturitou nebo odborné vzdělání bez maturity. Na škole působí desítky pedagogických pracovníků, někteří z nich jsou sami čerstvými absolventy vysoké školy a prozatím získávají své pracovní zkušenosti, jiní mají i třicetiletou praxi ve školství. Školu navštěvuje téměř 900 žáků. (SPŠE a VOŠ Pardubice, 2016)

Škola má zpracovaný školní řád, který je dostupný online na internetových stránkách školy. Jeho čtvrtá kapitola se zabývá bezpečností a ochranou zdraví žáků před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Zde je stanovena celá řada povinností, které jsou pro žáky závazné. Ti mají povinnost se vždy řídit zásadami BOZP, předpisy požární ochrany a školním řádem. Žáci jsou začátkem každého školního roku seznamováni referentem BOZP o zásadách bezpečnosti. Chování žáků se těmito zásadami musí řídit nejen v prostorách školy, ale i v rámci mimoškolních akcí. Součástí je také nutnost dbát na hygienické a ekologické zásady, přičemž v rámci odborných učeben jsou stanoveny speciální provozní řády, které musí žáci respektovat. Zde se nejspíše odbornými učebnami myslí učebny upravené pro výuku fyziky, chemie, předmětu elektrotechnika apod. Školní řád však nikterak blíže nespecifikuje ani konkrétní učebny, ani přesné zásady jednání a chování studentů v nich. Lze však předpokládat, že se jedná o zvýšenou opatrnost při práci s chemikáliemi, elektrickým proudem apod. Projevy sociálně patologických jevů mají žáci povinnost oznamovat řediteli (třídnímu učiteli, výchovnému poradci), pachatelé jsou prošetřováni v součinnosti s odborem sociálních věcí, pokud žák potlačuje lidská práva, pak je přivolána Policie ČR. Dále je v této kapitole řádu podrobně popisováno žádoucí chování žáků,

které v podstatě opisuje zásady slušných mravů a morálního chování – při chůzi používat vyhrazené cesty, nezdržovat se v zakázaných prostorách, řídit se pokyny pedagogů, neskákat po schodech, nevyklánět se z oken, žádat pedagoga o vysvětlení nejasných věcí v oblasti BOZP, účastnit se školení, věnovat se přiděleným úkolům a práci, dodržovat předpisy, udržovat prostředky vhodným způsobem, udržovat čistotu a pořádek, oznamovat pedagogickému dozoru závady a nedostatky, slušně spolupracovat se spolužáky apod. (SPŠE a VOŠ Pardubice, 2018)

3.2 Metodika analýzy

V rámci dotazníkového šetření, které proběhlo v březnu 2018, bylo osloveno celkem 120 žáků střední školy, s ohledem na současný počet studujících žáků, jedná se o oslovení 13,3 % žáků. Dotazník obsahoval 24 otázek, z čehož 4 otázky byly identifikační (ve kterých respondenti uvedli základní informace o sobě) a zbylých 20 otázek se zaměřovalo na bezpečnostní rizika na dané škole. Otázky byly kladeny otevřenou nebo uzavřenou formou, u některých byla možnost škálového hodnocení dle typu otázky (stylu známkového hodnocení jako ve škole, škály ano – spíše ano – spíše ne – ne, škály výborné – dobré – dostatečné – nedostatečné), označení více možných odpovědí nebo doplnění vlastního názoru.

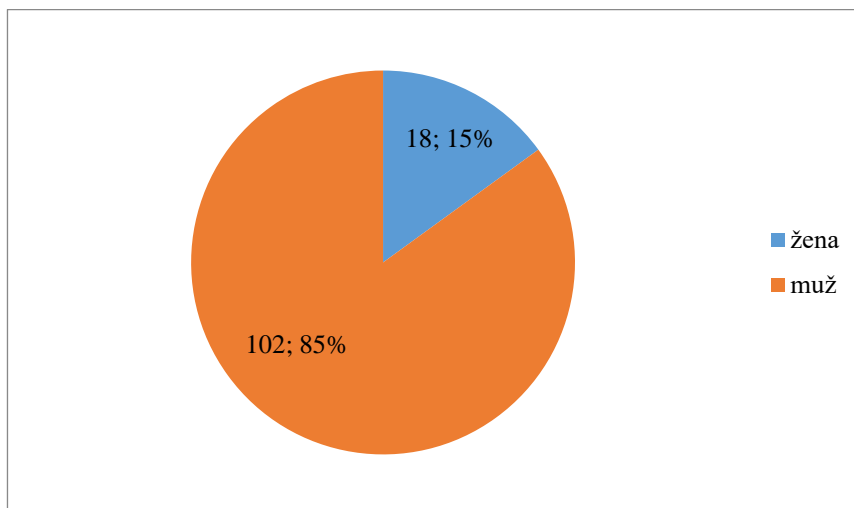
Výsledky jsou statisticky vyhodnoceny a shrnuty v grafech a tabulkách, vedle absolutního vyjádření je uvedeno taktéž relativní hodnocení, což je výhodné například při srovnávání výsledků různých skupin respondentů – dle pohlaví, ročníku apod. Pro analýzu vybraných souvislostí jsou navíc využity kontingenční tabulky a grafy.

3.3 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Před vyhodnocením jednotlivých otázek zaměřených na téma této práce – tedy bezpečnostní rizika na navštěvované střední škole, je nejdříve vhodné vyhodnotit osobní údaje respondentů – tedy pohlaví, věk a ročník, který respondenti navštěvují. Následně jsou výsledky analýzy rozděleny do 3 podkapitol, přičemž tyto podkapitoly jsou zaměřeny na logicky kompaktní oblasti – informovanost, znalosti, názory a postoje studentů. Závěrečná podkapitola vyhodnocuje vybrané souvislosti mezi subjektivními názory respondentů s ohledem na jejich věk, pohlaví a studovaný ročník za pomoci analýzy kontingenčních tabulek a grafů.

3.3.1 Základní informace o struktuře respondentů

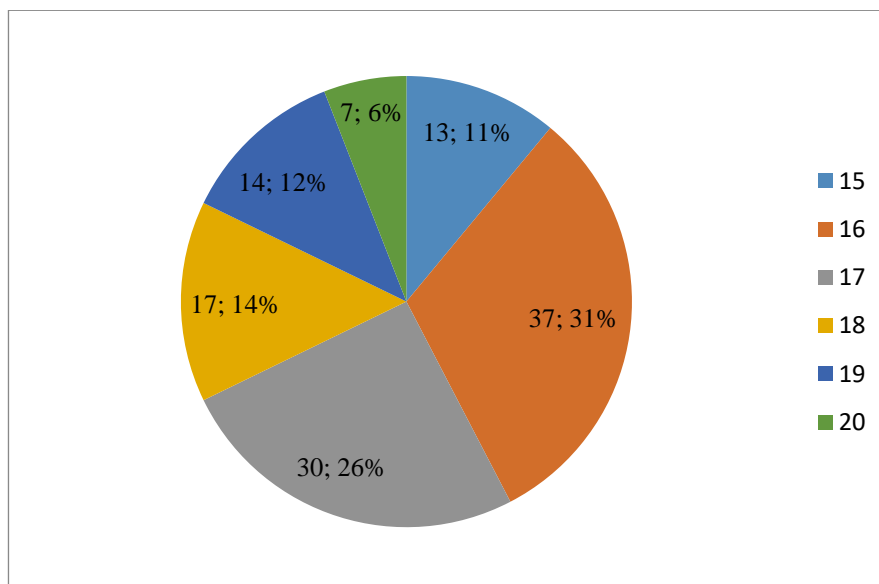
Pohlaví respondentů lze vyhodnotit jednoznačně, protože na školách technického typu je naprosto běžné, že zde převládají chlapani nad dívkami. Z toho plynou i výsledky této otázky, které jsou zobrazeny v následujícím obrázku č. 3, kdy na dotazníkové šetření odpovědělo 102 mužů a 18 žen. S ohledem na skladbu studentů školy se jedná o reprezentativní vzorek respondentů.

Obrázek 3: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

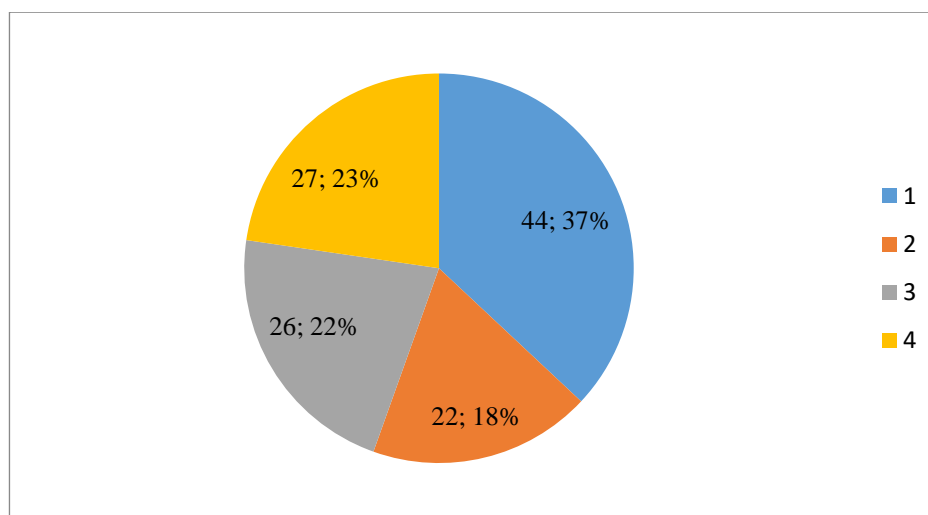
Věková skladba respondentů byla stanovena od věku 15 do věku 20 let. Studenti nižšího věku na střední škole nestudují, jen výjimečně se stává, že do prvního ročníku střední školy nastoupí žák, který ještě nedovršil 15 let (a obvykle např. během měsíce tento věk dovrší). Naopak horní věková hranice není takto striktně omezena, protože zde může být určité procento žáků, kteří opakovali ročník, začali studovat střední školu s ročním odkladem (který mohli např. strávit na jiné škole, ze které posléze odešli) apod. Velká část oslovených, téměř 3/5, patří do věkové kategorie 16 – 17 let. Věkové vyhodnocení respondentů je vyobrazeno na následujícím obrázku č. 4.

Obrázek 4: Věková skladba respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Dalším indikátorem je ročník, který respondenti v době vyplnění dotazníku navštěvují. Je předpokladatelné, že žáci čtvrtého ročníku znají budovu a fungování školy lépe, než žáci prvního ročníku. Z následujícího obrázku č. 5 plyne, že bylo osloveno 44 žáků prvního ročníku, 22 žáků druhého ročníku, 26 žáků třetího ročníku a 27 žáků čtvrtého ročníku.

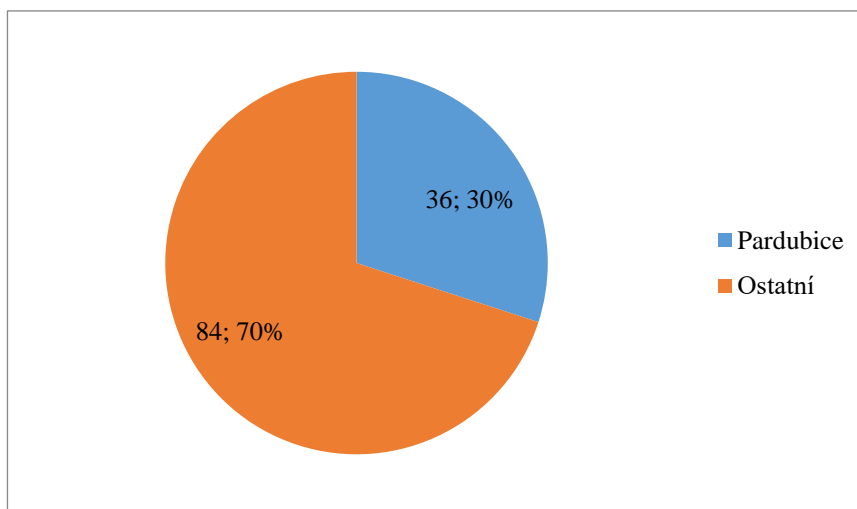

Obrázek 5: Aktuální ročník studia respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se zaměřovala na obec, ve které daný respondent v aktuální době žije. Výsledky jsou zobrazeny v následujícím obrázku č. 6. Největší podíl respondentů, celkem 30 % žije přímo v Pardubicích, kde se nachází taktéž analyzovaná škola. Ostatní odpovědi jsou již velmi diferencované, nelze zde nalézt žádnou jinou homogenní skupinu. Všichni

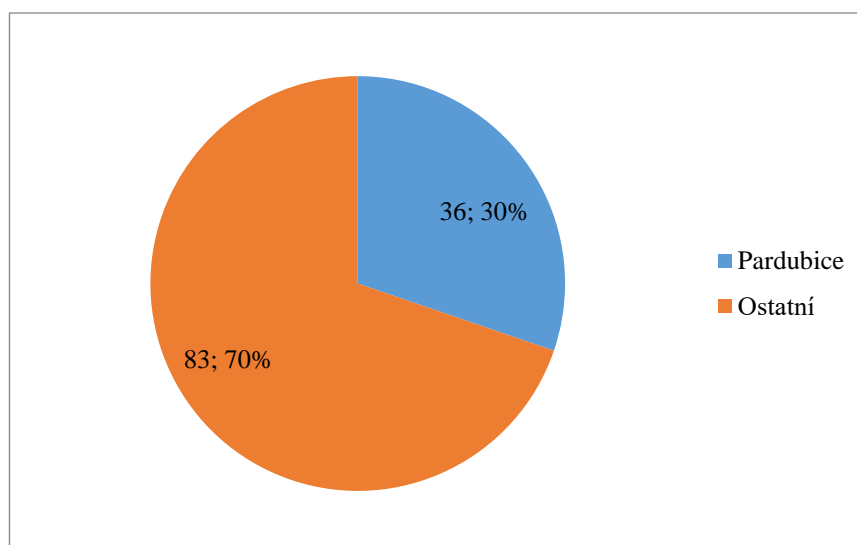
ostatní studenti žijí v blízkosti Pardubic nebo v rámci Pardubického kraje, žádný student nežije ve vzdálené obci. Obcí s druhou nejvyšší četností odpovědí (2 respondenti) byla Chrudim.

Obrázek 6: Obec bydliště respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední otázka z této skupiny se zaměřovala na základní školu, kterou respondenti navštěvovali před nástupem na střední školu, na které dotazníkové šetření probíhalo, výsledky zobrazuje následující obrázek č. 7. Odpovědi s ohledem na navštěvovanou základní školu byly velmi diferencované, přičemž druhá nejvyšší četnost byli 3 respondenti, kteří navštěvovali školu v Chrudimi.

Obrázek 7: Absolvovaná základní škola

Zdroj: vlastní zpracování

3.3.2 Informovanost studentů

První otázka zjišťovala od respondentů názor na školení BOZP a jeho ohodnocení na škále 1 – 5, výsledky jsou zobrazeny v následující tabulce č. 1. Z oslovených 120 respondentů na tuto otázku odpovědělo 89 respondentů, tedy 31 respondentů zde neuvedlo žádnou odpověď. Pozitivním zjištěním však je, že většina respondentů hodnotila školení BOZP stupněm 1 nebo stupněm 2, více než 84 % respondentů tedy považuje toto školení za výborné nebo chvalitebné. Známkou 3 ohodnotilo školení 14 respondentů. Zámky 4 a 5 nebyly žádným z respondentů označeny, z čehož plyne, že školení zřejmě probíhá vhodnou formou a metodou.

Tabulka 1: Hodnocení školení BOZP

1. Ohodnoťte školení BOZP na začátku školního roku známkou jako ve škole.	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
1	37	41,57
2	38	42,69
3	14	15,73
4	0	0
5	0	0
Celkem	89	100

Zdroj: vlastní zpracování

Průměrná známka je 1,74. Lze konstatovat, že hodnocení školení BOZP respondenty známkou jako ve škole je velmi pozitivní, žáci tuto oblast vnímají kladně. Součástí otázky bylo taktéž zdůvodnění odpovědi, většina studentů nic neuvedla, 19 studentů, kteří hodnotili známkou 1 nebo 2 uvedli obdobnou informaci, že je dle jejich názoru vše v pořádku. Žádný z respondentů nedopsal žádné odlišné nebo zásadní informace.

Druhá otázka se zaměřovala na to, jaká je úroveň informací, které jsou v rámci BOZP žákům předávány. Je velmi důležité, aby byly informace dostatečné a předávané optimální formou a metodou. Pokud úroveň informací není na dobré úrovni, pak celková kvalita BOZP klesá. Zde bylo zjištěno, jak je vidět v následující tabulce č. 2., že nadpoloviční většina 60,8 % respondentů (73 oslovených) považuje úroveň informací za dobrou, za výbornou ji považuje pouze 27,5 % respondentů, tedy 33 oslovených žáků. Pouze dostatečně hodnotí informace 8,3 % respondentů, což je 10 žáků. Za nedostatečné je považují 4 žáci – zde jde o muže navštěvujícího čtvrtý ročník, muže navštěvujícího čtvrtý ročník, muže navštěvujícího první ročník, ženu navštěvující druhý ročník. Skupina respondentů považující informace za nedostatečné není homogenní, je zde pouze jedna shoda (muž, čtvrtý ročník).

Tabulka 2: Úroveň poskytnutých informací v oblasti BOZP

2. Na jaké úrovni si myslíte, že jsou informace o BOZP Vaší školy, které Vám škola poskytuje?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
výborné	33	27,50
dobré	73	60,83
dostatečné	10	8,33
nedostatečné	4	3,33
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

Třetí otázka se zaměřovala na to, zda je názornost a srozumitelnost informací, které jsou poskytovány v rámci BOZP dostatečná, výsledky přehledně zobrazuje následující tabulka č. 3. Odpověď ano zde zaujala 45,8% vyjádření všech respondentů, odpověď spíše ano zde zvolilo 40,8 % respondentů, jde tedy o kladné vyjádření u více než 86 % respondentů, což je bezpochyby pozitivní zjištění. Odpověď spíše ne zazněla od 12,5 % respondentů, odpověď ne od jednoho respondenta.

Tabulka 3: Úroveň srozumitelnosti BOZP

3. Je pro Vás BOZP na vaší škole dostatečně srozumitelné a názorné?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano	55	45,83
spíše ano	49	40,83
spíše ne	15	12,50
ne	1	0,83
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

Negativní odpověď byla nalezena u stejného respondenta, který v předchozí otázce č. 2. uvedl nedostatečnou úroveň informací BOZP, tedy muž, 20 let, navštěvující čtvrtý ročník, žijící v Pardubicích.

Čtvrtá otázka se zaměřila na to, zda jsou žáci informováni o tom, jaký je správný postup při požárním poplachu, pokud toto předání informací proběhlo, pak zde bylo zjišťováno, kdo toto poučení realizoval. Vyhodnocení této otázky je provedeno za pomoci následující tabulky č. 4. Respondenti v rámci této otázky mohli označit více možných odpovědí, což využilo celkem 10 respondentů. Ti uvedli např., že jejich poučení bylo realizováno jak třídním učitelem, tak i požárním řádem. Negativní odpověď zde vyjádřilo celkem 24 respondentů. Třídním učitelem bylo informováno 61 respondentů, spolužákem bylo informováno 7 respondentů, požární řád si prostudovalo 32 respondentů. Celkem 6 respondentů uvedlo

možnost, že informovanost proběhla jiným způsobem, přičemž 1 respondent uvedl jako informujícího bezpečnostního technika, 2 respondenti mistra, 1 respondent pedagoga (lze předpokládat, že jiného, než je třídní učitel), zbylí 2 respondenti konkrétní odpověď neuvedli.

Tabulka 4: Informovanost a osoba, která ji poskytuje

4. Byl/a jste informována o postupu při požárním poplachu? Pokud ano, tak kým?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
neproběhla	24	18,46
ano, třídním učitelem	61	46,92
ano, spolužákem	7	5,38
ano, požárním řádem	32	24,61
ano, jiným způsobem	6	4,61
Celkem	130	100

Zdroj: vlastní zpracování

Ač bylo informováno celkem 96 respondentů, z toho 10 respondentů dokonce více způsoby, je zde stále 24 respondentů, kteří informováni o postupu v rámci požárního poplachu nejspíše nebyli. Někteří z těchto respondentů mohli být v daném období nemocní, tudíž nepřítomní ve škole. Další možností je, že respondenti osobní bezpečnost vůbec neřeší, nezajímá je, proto v rámci školení a informování žáci nedávají pozor a na proběhlé školení si ani nevzpomínají. S ohledem na fakt, že jde o poměrně vysoký počet respondentů, měla by se škola zamyslet nad touto informací a dále s ní pracovat. Bylo by vhodné, aby třídní učitel sledoval, kdo je školením a informováním o BOZP přítomen, kteří žáci ve škole v daný okamžik nejsou.

Pátá otázka byla zaměřena na to, zda se respondenti zúčastnili cvičného požárního poplachu, který je reálně ve škole nacvičován 1x do roka. Zde poměrně nízký počet respondentů uvedl negativní odpověď, 62,2 % oslovených se tohoto poplachu nezúčastnilo. Jedenkrát ročně se tohoto školení zúčastnilo 37,8 % respondentů. V rámci této otázky se jeden respondent zdržel odpovědi. Výsledky jsou zobrazeny v následující tabulce č. 5.

Tabulka 5: Provádění cvičného poplachu

5. Je ve Vaší škole pořádán cvičný požární poplach? Pokud ano, jak často?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano, jedenkrát ročně	45	37,81
ano, vícekrát ročně	0	0
ne	74	62,18
Celkem	119	100

Zdroj: vlastní zpracování

Protože se žáci neúčastní pouze teoretické výuky, ale také praktického výcviku, který je stejně častý jako teorie, žáci tedy nejsou dva týdny v měsíci přítomni v budově školy, nachází se na odborných pracovištích. Proto je logické, že minimálně polovina žáků se cvičného požárního poplachu zúčastnit nemůže, protože právě nejsou ve škole. Další část žáků může být nemocná nebo nepřítomná z jiného důvodu.

Desátá otázka se zaměřovala na to, zda respondenti byli seznámeni s tím, jaká jsou rizika úrazu. Mnoho bezpečnostních rizik je přímo spojeno s jednáním a chováním člověka, pokud chování není vhodné, pak se zvyšují rizika. Proto druhá část této otázky zjišťovala, zda se respondenti chovají tak, aby předcházeli možnému úrazu. Výsledky této otázky lze vyčíst z následující tabulky č. 6. Naprostá většina respondentů se v tomto případě vyjádřila tak, že byla seznámena s riziky a také že se chová tak, aby k žádnému úrazu nedošlo. Celkově je to 104 respondentů, tedy 86,7 %, což je rozhodně velmi pozitivní zjištění. Seznámeno s riziky bylo 13 respondenti, ti se ale nechovají tak, aby se jim žádný úraz nestal. Pouze 3 respondenti uvedli, že nebyli seznámeni s riziky úrazu, přičemž 1 z nich se nechová tak, aby se mu úraz nestal (dvacetiletý muž studující čtvrtý ročník) a 2 z nich se chovají tak, aby se jim úraz nestal (sedmnáctiletý muž studující druhý ročník; osmnáctiletý muž studující čtvrtý ročník).

Tabulka 6: Chování s ohledem na rizika

Seznámení s riziky úrazu a vhodnost chování	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano byl/a, ale nechovám se tak, aby se mi úraz nestal	13	10,83
ano byl/a, a chovám se tak, aby se mi úraz nestal	104	86,67
ne nebyl/a jsem seznámen/a s riziky, a nechovám se tak, aby se mi úraz nestal	1	0,83
ne nebyl/a jsem seznámen/a s riziky, ale chovám se tak, aby se mi úraz nestal	2	1,67
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky této otázky lze považovat za velmi pozitivní, protože téměř 98 % všech oslovených respondentů bylo seznámeno s riziky úrazu, přičemž 86 % své chování přizpůsobilo tak, aby k úrazu nedošlo. Pouze 3 studenti zde vybočují z řady, 1 dokonce nerespektuje pravidla bezpečného chování. S ohledem na fakt, že se jedná o studenta čtvrtého ročníku, který má již 20 let, lze vydedukovat, že se může jednat o studenta problémového, který již musel opakovat ročník nebo přejít z jedné školy na druhou. V oblasti bezpečnosti úrazu není třeba v nejbližší době realizovat žádné změny.

Jedenáctá otázka doplňuje předchozí otázku č. 10, přičemž zde jsou respondenti dotazováni na to, kým konkrétně byli upozorněni na rizika a úrazy. Osobu učitele uvedlo 102 respondentů, besedu označilo 13 respondentů a rozhlas 5 respondentů. Možnou odpověď „rodiči“ nebo „jinak“ neuvedl žádný z oslovených respondentů. Výsledky se nachází v následující tabulce č. 7, všech 100 % respondentů bylo upozorněno na rizika a úrazy na půdě školy.

Tabulka 7: Upozornění na rizika

11. Jak jste na bezpečnostní rizika a z nich plynoucí potenciální úrazy upozorňováni?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
učitelem	102	85,00
rodiči	0	0,00
rozhlasem	5	4,17
besedou	13	10,83
jinak	0	0,00
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci vyhodnocení této otázky lze najít nesoulad v tom, že v rámci otázky č. 10 uvedli 3 respondenti to, že nebyli informováni o rizicích úrazu a vhodném chování jako prevenci úrazu. V této otázce však všichni respondenti uvedli některou z konkrétních odpovědí, ač tyto 3 respondenti měli možnost uvést odpověď e) jinak a zde volně uvést, že informováni nebyli. Z toho lze vydedukovat, že tyto respondenti nepovažují otázku rizika a bezpečnosti za důležitou, je velmi pravděpodobné, že stejně jako ostatní respondenti nějakým způsobem informováni byli, ale informace neposlouchali. V této oblasti není třeba dělat žádné významné změny, což je opět v souladu s předchozím vyhodnocením.

V rámci provedení logické komparace prvních dvou otázek této série dotazníkového šetření lze nalézt neshodu, kdy ohodnocení výborné, které je synonymem předchozího hodnocení 1, zde uvedlo mnohem méně respondentů. Poskytování informací je podle naprosté většiny studentů v pořádku, jen podle cca desetiny studentů je zde prostor pro výraznější zlepšení. Bylo by proto vhodné ve spolupráci se studenty, zejména těmi méně spokojenými, realizovat dílčí úpravy. Radikální změny v tomto ohledu však nutné nejsou. I přesto, že zde byla naprostá většina odpovědí na horní úrovni škály, je nutno vzít v úvahu vysoký počet osob, které označily odpověď spíše ano (a také spíše ne), což naznačuje, že názornost informací není optimální. To koresponduje s výsledky předchozí otázky č. 2., kdy byla zjištěna výborná úroveň informací o BOZP. I v rámci cvičného požárního poplachu je nutno

do budoucna uvážit změny, protože z otázky č. 4. vyplynulo, že významná část respondentů není o tomto klíčovém prvku BOZP dostatečně informována a nadpoloviční většina respondentů reálně není vycvičena v tom, jak se zachovat v případě požáru. V oblasti preventivního poučení studentů o úrazech je situace naopak pozitivní, protože většina studentů byla obeznámena o tom, jak se chovat, aby k úrazům nedošlo, a také se tímto způsobem studenti chovají.

3.3.3 Znalosti studentů

Šestá otázka zjišťovala, zda studenti vědí, kdo v dané škole zajišťuje preventivní požární prohlídky, které jsou velmi důležité, protože snižují riziko požáru a zvyšují pravděpodobnost rychlé likvidace požáru. Z následující tabulky č. 8 lze vyčíst, že podle 26 respondentů realizuje tyto prohlídky externí osoba, podle 9 respondentů učitel, podle 8 respondentů je to proškolená osoba a dle 1 osoby je to ředitel nebo jeho zástupce. Velmi vysoký podíl respondentů, celkem 76 osob, což činí 63,3 % respondentů, uvedlo, že neví, kdo tuto prohlídku provádí. Ve skutečnosti provádí tyto prohlídky externí osoba, správně tedy odpovědělo 21,67 % studentů.

Tabulka 8: Preventivní požární prohlídky

6. Kdo u Vás ve škole provádí preventivní požární prohlídky?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
externí preventista	26	21,67
proškolená osoba	8	6,67
ředitel nebo zástupce ředitele	1	0,83
učitel	9	7,50
nevím	76	63,33
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

Sedmá otázka pojednávala o tom, zda respondenti vědí, kde se nachází hasicí přístroje v budově školy. Na to odkazuje následující tabulka č. 9, ze které lze jasně vyčíst, že téměř tři čtvrtiny většiny respondentů, tedy 97 oslovených, uvedla, že hasicí přístroje jsou umístěny na hlavní chodbě ve škole. Podle 12 respondentů jsou umístěny v kabinetech vyučujících, 4 respondenti uvedli blízkost vrátnice. Opět je zde část respondentů, konkrétně je to 19 respondentů, což činí 14,4% podíl ze všech oslovených, kteří uvedli odpověď neví. Ve skutečnosti jsou hasicí přístroje opravdu umístěny na hlavní chodbě (která je v relativní blízkosti vrátnice, tudíž je možno považovat teoreticky i tuto odpověď za správnou) a ve sborovně.

Tabulka 9: Umístění hasicích přístrojů

7. Kde jsou ve Vaší škole umístěny hasicí přístroje?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
hlavní chodby	97	73,48
kabinety vyučujících	12	9,09
blízkost vrátnice	4	3,03
jinde	0	0,00
nevím	19	14,39
Celkem	132	100

Zdroj: vlastní zpracování

Umístění hasicích přístrojů na hlavní chodbě je vhodnou volbou, protože na hlavní chodbě je hasicí přístroj všem na očích, každý kolem něj několikrát denně prochází, tudíž ví přesně, kde se nachází. Umístit hasicí přístroje do kabinetů vyučujících by nebylo příliš optimální řešení, protože do kabinetů nemají studenti přístup, jde o významnou časovou ztrátu, pokud by došlo k požáru např. o přestávce ve třídě, musel by student běžet do kabinetu, zaklepat, říci pedagogovi, co se stalo a poté zpět běžet s pedagogem a hasicím přístrojem zpět. Logicky je nejvýhodnější umístění na hlavní chodbě. Po hlubším průzkumu odpovědí je možno uvést, že s ohledem na možnost označení více odpovědí, označilo 12 respondentů dvě možné odpovědi a to odpověď hlavní chodby a kabinety vyučujících. Těchto 12 respondentů by mohlo hledat hasicí přístroj chybně v kabinetech, i přesto, že se zde nenachází. Mají tedy částečně chybné informace, je nutno jim zdůraznit, že se hasicí přístroje nachází pouze na chodbě a ve sborovně, nikoliv v kabinetech pedagogů. Opět se zde lze setkat s respondenty, kteří uvedli odpověď nevím, jde o 19 respondentů, kteří zde vyjádřili nevědomost, je opět možno konstatovat nedostatečné informování a proškolení studentů. Také je třeba zde upozornit na rozpor, kdy všichni respondenti navštěvují stejnou školu, tedy pohybují se na stejné budově, na stejné chodbě a zatímco téměř 3/4 respondentů si všimlo hasicích přístrojů na hlavních chodbách, 14 % respondentů si jich zde nevšimlo, přesto, že kolem nich denně prochází. Opakovaně lze konstatovat, že by bylo vhodné studenty lépe informovat a proškolenat.

Osmá otázka je zaměřena na únikové cesty, které jsou velmi důležité nejen v případě požáru, ale i v dalších krizových situacích, kdy je třeba urychleně opustit budovu školy. Následující tabulka č. 10 ukazuje, že podle 82 respondentů, což činí 68,3 % oslovených, jsou únikové cesty značené jasně a přehledně, což je bezesporu pozitivní zjištění. Negativní odpověď byla zaznamenána u 13 respondentů, tedy u pouhých 10,8 % respondentů. Těchto 13 respondentů ví, kde jsou únikové cesty, vidí jejich značení, ale nepovažují je za vhodně

značené. Celkově 20,8 %, tedy 25 oslovených respondentů uvedlo, že neví o žádném značení únikových cest.

Tabulka 10: Únikové cesty a jejich značení

8. Považujete únikové cesty ze školy za jasně a přehledně označené?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano	82	68,33
ne	13	10,83
o žádném značení nevím	25	20,83
Celkem	120	100

Zdroj: vlastní zpracování

Dvanáctá otázka je dalším doplněním předchozích otázek č. 10. a 11., kdy jsou respondenti dotazováni, zda vědí, kde najdou lékárníčku, pokud se jim stane nějaký úraz. Možnosti odpovědí zde byli zvoleni jednoduše ano – ne, jak je vyobrazeno v následující tabulce č. 11. Odpověď ano, vím, kde vyhledat v případě úrazu lékárníčku uvedlo 70 oslovených respondentů, odpověď ne, nevím tu uvedlo 49 respondentů. Jeden z respondentů neuvedl žádnou odpověď (šestnáctiletý muž studující první ročník).

Tabulka 11: Vyhledání lékárníčky

12. Pokud se Vám stane úraz, víte, kde hledat lékárníčku?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano	70	58,82
ne	49	41,18
Celkem	119	100

Zdroj: vlastní zpracování

Třináctá otázka se zaměřila na to, kým je studentům poskytnuta první pomoc v případě, že dojde k nějakému úrazu, zranění, akutní nevolnosti apod. Z následující tabulky č. 12 vyplývá, že ve většině případů, tedy u 89 respondentů je první pomoc poskytnuta pedagogem. Druhou nejvyšší četnost 20 respondentů získal zdravotník, 9 respondentů uvedlo proškoleného zaměstnance a 5 respondentů někoho jiného. S ohledem na možnost označit více možných odpovědí, bylo v této otázce získáno celkem 123 odpovědí. Pomoc ve skutečnosti poskytují pedagogové, kteří jsou dostatečně proškoleni, tudíž jsou současně tak proškoleným zaměstnancem, obě dvě odpovědi je možno tedy považovat za správné. Špatně tedy odpovědělo 20 % studentů.

Tabulka 12: Poskytnutí první pomoci

13. Kým je ve Vaší škole zajištěna první pomoc a základní ošetření studentů?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
zdravotník	20	16,26
proškolený zaměstnanec	9	7,32
pedagog	89	72,36
někdo jiný	5	4,07
Celkem	123	100

Zdroj: vlastní zpracování

Osmnáctá otázka byla zacílena znalost místa shromaždiště v případě evakuace budovy školy. K evakuaci může dojít z různých důvodů (živelná pohroma jako požár, povodeň; havarijní stav jako prasknuté potrubí; nebo agresivní útočník) a je nutné, aby studenti věděli, kam se mají v takovém případě uchýlit. Z následující tabulky č. 13 vyplývá, že 61 respondentů ví, kde je shromaždiště a 58 respondentů to neví.

Tabulka 13: Místo shromaždiště pro evakuaci

18. Víte, kde se nachází shromaždiště pro Vaši školu v případě evakuace?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
ano	61	51,26
ne	58	48,74
Celkem	119	100

Zdroj: vlastní zpracování

S ohledem na fakt, že výsledky jsou zde rozporuplné, polovina studentů místo shromaždiště zná a polovina ho nezná, je třeba v této oblasti rozhodně udělat nová opatření, tedy studenty pečlivě informovat a seznámit s místem shromaždiště. Ti, kteří se v této otázce vyjádřili kladně, správně uvedli, že se jedná o park.

Z otázky č. 6. plyne vysoká nevědomost oslovených respondentů, přičemž nelze s jistotou říci, že ti respondenti, kteří některou z jiných odpovědí uvedli, skutečně mají pravdu, nebo jen hádají. Faktem ale je, že se nejedná o stěžejní vědomost, mnohem důležitější je, aby studenti věděli, jak se zachovat v případě požáru. Nevědomost týkající se konkrétní funkce osoby realizující revizi požární prohlídky není klíčovým nedostatkem. S ohledem na výsledky otázky č. 4. a otázky č. 3. lze vyvodit, že oblast požární bezpečnosti a prevence je na špatné úrovni. V rámci otázky č. 8. nalézt, stejně jako u předchozí otázky č. 7. významné neshody a rozpory v odpovědích. Téměř 80 % oslovených respondentů vidí značení únikových cest, ale 20 % respondentů o žádném značení neví. Lze se domnívat, že se jedná o studenty, kteří

nesledují své okolí, nerozhlíží se, nevšímají si toho, zda na chodbě je umístěn hasicí přístroj, neřeší bezpečnost a možná rizika. Tyto studenty ani nezajímají předávané informace na školeních, nemají zájem se účastnit požárních cvičení, protože pro ně bezpečnost a prevence rizik nejsou důležité a klíčové. Jedná se o mladé lidi v pubertálním věku, z čehož plyne jejich nevšímavost a nepozornost. Eliminovat tento negativní jev je velmi složité, s velkou pravděpodobností tento typ studentů nebude vnímat ani další školení a informování o bezpečnosti, protože budou mít na práci něco „důležitějšího“. Je tedy třeba v rámci prevence a předávání pokynů a informací studenty vhodně motivovat. V rámci otázky č. 12. nejsou zjištěni natolik pozitivní, jako tomu bylo u dvou předchozích otázek č. 10. a č. 11. Poměrně velký podíl studentů neví, kde nalézt v případě úrazu lékárničku, což může významně prodloužit čas, než bude zraněný student ošetřen. Lékárnička by měla být umístěna na vhodném a snadno dostupném místě, o kterém budou studenti informováni. Vhodné u větších škol s velkými budovami a vyšším počtem studentů je, aby zde bylo umístěno více lékárniček na jiných místech. Zde by bylo vhodné realizovat do budoucna nová opatření a změny. V současné době se nachází ve škole 5 lékárniček, ty jsou umístěny na chodbách, ve sborovně, v kabinetě a v tělocvičně.

Patnáctá otázka pojednávala o tom, zda do školy mohou vstupovat cizí osoby, tedy osoby, které nejsou zaměstnancem školy ani studentem školy. Vstup cizích osob může být spojen s mnohými různorodými riziky. V následující tabulce č. 14 je shrnuto, že podle 2 respondentů nemají cizí osoby přístup do budovy školy, podle 17 respondentů mají cizí osoby přístup do školy a nemusí se nikterak ohlašovat, podle 63 respondentů mají cizí osoby přístup do školy, avšak mají povinnost se ohlásit. Odpověď nevím uvedlo 18 respondentů.

Tabulka 14: Přístup cizích osob do budovy školy

15. Mají do školy přístup cizí osoby?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
nemají přístup	23	19,01
mají přístup a nemusí se ohlašovat	17	14,05
mají přístup a musí se ohlásit	63	52,07
nevím	18	14,88
Celkem	121	100

Zdroj: vlastní zpracování

Zajímavé zde je, že jeden respondent uvedl dvě odpovědi, i přesto, že v rámci této otázky nebylo uvedeno, že je možno označit více možných odpovědí. Tento šestnáctiletý chlapec studující druhý ročník označil možnost „mají přístup a nemusí se ohlásit“ a taktéž možnost

„mají přístup a musí se ohlásit“. Tyto dvě možnosti si v podstatě odporují, je možné, že student toto vyjádření myslel tak, že někdy se musí cizí osoba ohlásit a jindy se ohlásit nemusí. Tomu by odpovídalo i to, že odpovědi si zde odporují, nejsou v souladu. Dle aktuálních směrnic školy by se každá cizí osoba vstupující do budovy školy měla nahlásit na vrátnici, ale může se stát, že je na vrátnici více návštěv a této osobě se nechce čekat, proto se jednoduše neohlásí; nebo vrátný může řešit někde nějaký problém a nenachází se na vrátnici, proto se návštěva nemá ani komu ohlásit. V rámci těchto rozporů by bylo vhodné učinit organizační změny, které by tuto problematiku ucelily, aby zde nebyly rozpory.

Šestnáctá otázka se respondentů dotazovala, jaká je současná technická a organizační vybavenost školy. Zde měli respondenti možnost označit více možných odpovědí, celkem bylo zaznamenáno 252 odpovědí od 120 respondentů. Shodný počet zaznamenaných odpovědí a to 88 zaznamenala možnost režimová opatření a požární technika. Bezpečnostní systém označilo 47 respondentů a zabezpečení proti vniknutí cizí osoby uvedlo 29 respondentů, jak plyne z následující tabulky č. 15.

Tabulka 15: Technická vybavenost školy

16. Jakými organizačními a technickými prostředky jako součástí bezpečnostního opatření je Vaše škola vybavena?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
režimová opatření	88	34,92
požární technika	88	34,92
zabezpečení proti vniknutí cizí osoby	29	11,51
bezpečnostní systém	47	18,65
Celkem	252	100

Zdroj: vlastní zpracování

Škola disponuje všemi zde zmíněnými technickými bezpečnostními opatřeními, opět je zde viditelná neznalost studentů, kteří určité bezpečnostní prvky prostě nevnímají, nevědí si jich. V této oblasti však není třeba dělat nějaké významné změny, protože budova je vhodně zabezpečena, opatření jsou optimální, jen studenti nemají potřebu si jich všimnout. Žádný z oslovených respondentů nevedl všechny možné odpovědi, stejně tak zde nebyl ani jeden respondent, který by nevedl alespoň částečně správnou odpověď.

Je přirozené, že ve škole může dojít k situaci, která si vyžádá okamžitou zdravotní pomoc. Školy mají povinnost v této oblasti proškolovat a vzdělávat své zaměstnance, pedagog musí umět poskytnout první pomoc. Optimální však je, když mají dostatečné znalosti v oblasti poskytování první pomoci i studenti. Ti obvykle v rámci tělesné nebo občanské výuky absolvují instruktáž o tom, jak poskytnout základní první pomoc. Prospěšné by však rozhodně

bylo realizovat školení se zdravotnickým personálem, který by pečlivě informoval studenty o poskytnutí první pomoci, o rizicích a vhodně je motivoval. V oblasti přístupu a technické vybavenosti lze stávající situaci považovat za dobrou.

3.3.4 Názory a postoje studentů

Devátá otázka se zaměřila na problematiku zbraní a drog, které vedou k mnohým bezpečnostním rizikům na střední škole. Respondenti zde na stupnici 1 – 5 měli označit, zda ví, nebo tuší, že někdo z jejich spolužáků nosí do školy zbraně nebo drogy. Výsledky této otázky jsou vyhodnoceny v následující tabulce č. 16, přičemž nejnižší riziko zbraní nebo drog ve škole uvedlo 42 respondentů, nízké riziko 33 respondentů, střední míru tohoto rizika označilo 17 respondentů a vyšší nebo vysoké ohrožení uvedlo shodně 5 respondentů. Zajímavé na této otázce je to, že 18 respondentů se zde vůbec nevyjádřilo, tito respondenti otázku přeskočili a odpověď neuvedli. Průměrná známka je 2, studenti tedy považují toto bezpečnostní riziko jako nízké.

Tabulka 16: Výskyt zbraní a drog

9. Víte, nebo myslíte si, že někdo ze spolužáků nosí do školy zbraně a užívá drogy?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
1	42	41,18
2	33	32,35
3	17	16,67
4	5	4,90
5	5	4,90
Celkem	102	100

Zdroj: vlastní zpracování

Zbraně a drogy lze považovat za velmi negativní společenské fenomény, které se pojí s ohrožením zdraví nebo i života, s agresivitou a mnohými problémy. Fakt, že pouze 5 respondentů uvedlo nejvyšší riziko a pouze 5 respondentů uvedlo vysoké riziko, je pozitivní, protože celkem 75 respondentů, což činí přes 73 % všech oslovených, vnímá toto riziko v dané škole jako nejnižší nebo nízké, z čehož se dá usuzovat, že se s těmito negativními elementy většina studentů ve škole běžně nesetkává.

Po uvedení číselné hodnoty někteří z oslovených respondentů doplnili údaj o tom, zda se jedná o zbraně nebo drogy. Valná část respondentů toto sice nekonkretizovala, ale ostatní respondenti uvedli drogy – konkrétně zde byla často (uvedlo ji 14 studentů) označena marihuana. To označovali i ti respondenti, kteří uvedli hodnotu 1 nebo hodnotu 2. Jsou si tedy vědomi toho, že někteří z jejich spolužáků si do školy nosí drogy, ale nepovažují to za

bezpečnostní riziko. Někteří z oslovených zde uvedli, že je to jejich věc, že je osobně to nezajímá a je jim to jedno. Pouze jeden respondent označil hodnotu 2 a k tomu doplnil, že ví o spolužácích, kteří do školy nosí cigarety a nože. Jde tedy pouze o jednoho respondenta z oslovených 120 respondentů, který uvedl i možnost zbraní ve škole, současně však uvedl nízkou hodnotu tohoto bezpečnostního rizika.

V souladu s výsledky této otázky by bylo vhodné uspořádat přednášku na téma užívání drog, jejich škodlivost, působit tedy na prevenci, pozvat např. lékaře nebo policistu a zdůraznit, že drogy jsou silně negativním fenoménem, a i přesto, že mladí lidé marihuanu nepovažují za nebezpečnou, jedná se o drogu, jejíž užívání může mít negativní důsledky na zdraví a psychiku člověka, obzvláště mladého člověka.

Čtrnáctá otázka zjišťovala, jak velký vliv má agresivita a šikana na vnímané bezpečí respondentů. Škálové hodnocení zde je totožné jako u předchozích otázek, jde o hodnocení na stupnici 1 (nejnižší) až 5 (nejvyšší). Jak je vyobrazeno na následující tabulce č. 17, známku 1 vlivu agresivity a šikany na bezpečí uvedlo 53 respondentů, známku 2 označilo 24 respondentů, známku 3 zakroužkovalo 15 respondentů, známku 4 zaznamenalo 7 respondentů, známku 5 pouze 2 respondenti. Celkem 19 respondentů se zde nevyjádřilo vůbec. Průměrná známka u této otázky je 1,82. Zdůvodnění odpovědi většina respondentů opomenula, nejčastěji respondenti (23 respondentů) dopsali, že se s těmito jevy nesetkali.

Tabulka 17: Působení agrese a šikany

14. Ohodnoťte, jak velký vliv má podle Vás agresivita a šikana na Vaše bezpečí	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
1	53	52,48
2	24	23,76
3	15	14,85
4	7	6,93
5	2	1,98
Celkem	101	100

Zdroj: vlastní zpracování

Vliv agresivity a šikany na bezpečí studentů na analyzované střední škole je studenty vnímán na nízké úrovni, průměrná známka je relativně příznivá, známky vyznačující zvýšenou míru vlivu těchto jevů na bezpečí uvedlo jen 9 respondentů. Nejvyšší hodnotu vlivu těchto negativních fenoménů uvedli 2 respondenti, jde o patnáctiletou dívku studující první ročník a osmnáctiletého chlapce studujícího čtvrtý ročník. Škola studenty upozorňuje na to, že šikana rozhodně nesmí být nikdy akceptována a nesmí se za branami školy objevit, ale

vyhnout se šikaně bez výjimky je téměř nemožné, avšak s ohledem na zjištění, že studenti šikanu nevnímají jako problém, lze usoudit, že zde šikana rozšířená není, což je s ohledem na bezpečnostní rizika s ní související pozitivní zjištění.

Sedmnáctá otázka se zaměřovala na velmi důležitý prvek, kterým je pocit bezpečí, který studenti pocítují. Zde studenti hodnotili subjektivní pocit známkovým ohodnocením 1 – 5 dle škály totožné jako je hodnocení ve škole. Z následující tabulky č. 18 plyne, že výborný subjektivní pocit ohodnocený známkou 1 uvedlo 45 respondentů, chvalitebně ohodnotilo pocit bezpečí 27 respondentů, dobře ho označilo 22 respondentů. Již slabší dostatečnou známkou se vyjádřilo 8 respondentů a nedostatečné ohodnocení pocitu bezpečí ve škole uvedli 3 respondenti (patnáctiletá žena studující první ročník, osmnáctiletý muž studující čtvrtý ročník, osmnáctiletý muž studující čtvrtý ročník). V této otázce se nevyjádřilo 15 respondentů.

Tabulka 18: Pocit bezpečí

17. Jak moc se cítíte ve škole bezpečně?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
1	45	42,86
2	27	25,71
3	22	20,95
4	8	7,62
5	3	2,86
Celkem	105	100

Zdroj: vlastní zpracování

Průměrná známka udělená pocitu bezpečí ve škole je 2,02, jde tedy o chvalitebné ohodnocení, které lze vnímat jako pozitivní. Avšak s ohledem na desetinu respondentů, která bezpečnostní situaci ve škole nevnímá pozitivně, je třeba se zamyslet do budoucna nad změnami. Bohužel respondenti, kteří označili známku 4 nebo 5 již nevyšvětlili své hodnocení. Většina respondentů žádné konkrétní vyhodnocení neuvedla, část uvedla, že se ve škole cítí dobře a pocit bezpečí neřeší. Pouze 2 respondenti konkretizovali jistý nedostatek a tím je dle jejich názoru špatně zabezpečený vchod do školy. Zde lze zmínit výsledky otázky č. 16., kdy pouze 29 respondentů si myslí, že škola disponuje zabezpečením budovy proti vniknutí cizí osoby. Zbytek respondentů zde zabezpečení nevnímá.

Devatenáctá otázka zjišťovala názor studentů na to, jaké hledisko je nejdůležitější k zajištění vyšší bezpečnosti studentů. Ač ani v rámci této otázky nebylo uvedeno, že mohou respondenti uvést více možných odpovědí, někteří z nich jich označili i více – například

šestnáctiletý student prvního ročníku považuje za nejdůležitější možnosti b), c) i d). Nejvíce zde byla označována možnost zvýšení zabezpečení při vstupu do školy, tuto možnost uvedlo 46 respondentů. Jen o jednoho studenta méně, tedy 45 respondentů uvedlo, že za nejdůležitější lze považovat posílení technického vybavení pro bezpečnost. Častější proškolení studentů školy v oblasti BOZP a PO uvedlo 34 respondentů, obdobně smýšlí 14 respondentů, kteří si myslí, že je vhodné spíše proškolení zaměstnance školy. Pouze 1 respondent uvedl možnost jiné (šestnáctiletý muž studující první ročník) a konkretizoval zde, že by se měly kontrolovat osobní věci studentů. Výsledky jsou shrnuty v následující tabulce č. 19.

Tabulka 19: Vyšší bezpečnost studentů

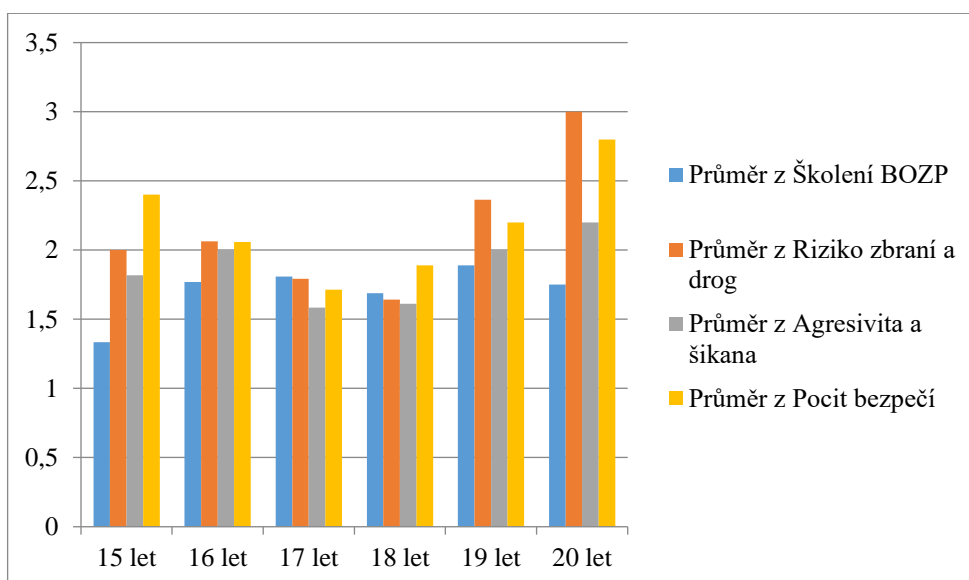
19. Které hledisko je pro Vás nejdůležitější pro zajištění vyšší bezpečnosti studentů?	Absolutní vyjádření	Relativní vyjádření (%)
zvýšení zabezpečení při vstupu do školy	46	32,86
posílení technického vybavení pro bezpečnost	45	32,14
častější proškolení studentů v oblasti BOZP a PO	34	24,29
častější proškolení zaměstnanců v oblasti BOZP a PO	14	10,00
jiné	1	0,71
Celkem	140	100

Zdroj: vlastní zpracování

3.3.5 Analýza kontingenčních tabulek a grafů

Dále je vhodné provést analýzu za pomoci kontingenčních tabulek a grafů, které přehledně a jasně porovnávají výsledky v určitých skupinách respondentů.

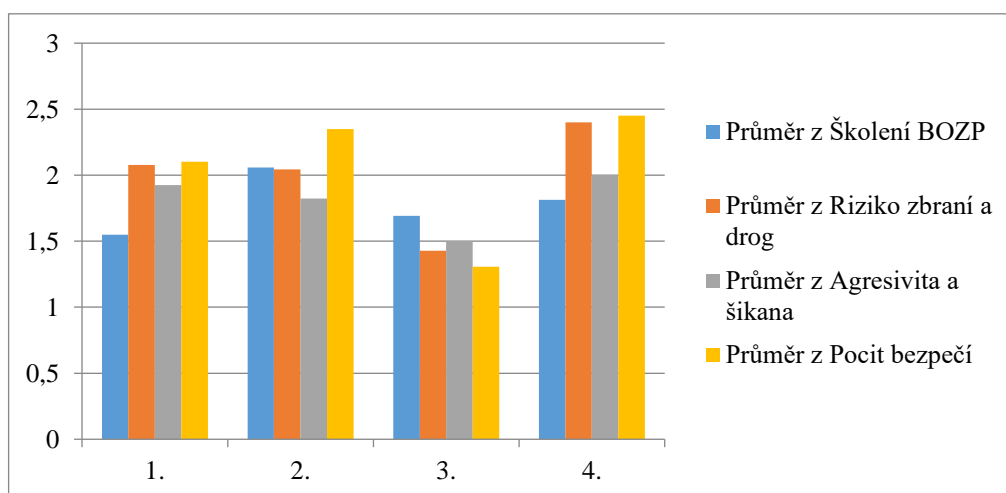
S ohledem na věk a pohlaví respondentů byly vyhodnoceny průměry z otázek, které respondenti vyhodnocovali na škále 1 – 5, lze je tedy velmi dobře kvantifikovat a porovnávat. Následující kontingenční graf vyobrazený na obrázku č. 8 porovnává jednotlivé průměrné známky u věkových kategorií respondentů. Například u skupiny patnáctiletých lze vyhodnotit, že tato věková skupina se nejlépe staví ke kvalitě školení BOZP, zatímco nejkritičtěji k pocitu bezpečí. Dále lze vyhodnotit, že nejstarší studenti ve věku 20 let celkově udělovali nejvyšší hodnoty u všech vyhodnocovaných prvků. Respondenti věkové skupiny 17 – 18 let naopak uvedli spíše nižší hodnoty a menší rozdíly v hodnocení jednotlivých otázek.

Obrázek 8: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na věk

Zdroj: vlastní zpracování

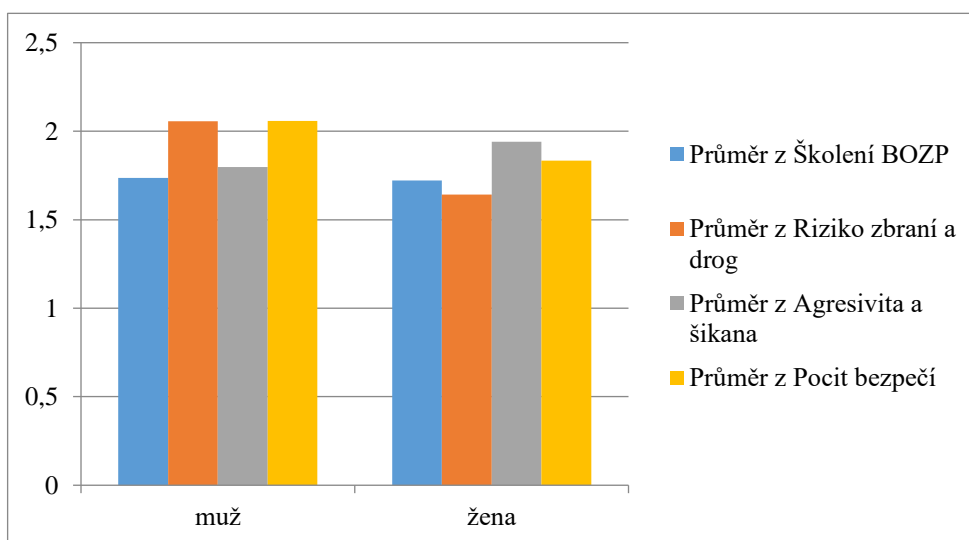
Na následujícím obrázku č. 9 je zobrazeno kontingenční vyhodnocení průměrných výsledků s ohledem na ročník, který daní studenti navštěvují. Zde již není tak jednoznačné, že nejstarší studenti udělují nejvyšší známky, protože studenti druhého ročníku se přibližují průměrnými hodnotami ke studentům čtvrtého ročníku. Rozdíl lze nalézt také u studentů třetího ročníku, kteří označili všechny sledované oblasti významně nižší známkou, než studenti ostatních ročníků. Navštěvovaný ročník tedy s ohledem na průměrné známky nehraje roli, na rozdíl od věku, u kterého lze odlišnosti nalézt.

Obrázek 9: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na ročník

Zdroj: vlastní zpracování

Pohlaví respondentů s ohledem na průměrné vyhodnocení je zobrazeno na následujícím obrázku č. 10, který za pomoci kontingenční analýzy ukazuje, že nejvyšší odlišnost mezi pohlavími lze shledat v oblasti rizika zbraní a drog, které muži vnímají jako významně vyšší, než ženy, obdobně je tomu u pocitu bezpečí. V oblasti školení BOZP se rozdíl pohlaví stírá, zatímco naopak průměrně vyšší známku v oblasti agresivity a šikany udělovaly ženy.

Obrázek 10: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Vedle výše uvedených srovnání z hlediska věku a navštěvovaného ročníku byla uvedena problematika zkoumána i detailněji, a to se zohledněním pohlaví. Na následující tabulce č. 20 je shrnuto, jaké jsou průměry jednotlivých homogenních skupin věku a pohlaví. Jsou zde patrné jasné odlišnosti mezi pohlavími, kdy průměrná vyhodnocení jednotlivých ukazatelů jsou u žen vyšší, než u mužů, výjimku zde z neznámého důvodu tvoří věk od 18 let, kdy naopak muži udělují vyšší ohodnocení, než ženy.

Tabulka 20: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na věk a pohlaví

Popisky řádků	Průměr z: Školení BOZP	Průměr z: Riziko zbraní a drog	Průměr z: Agresivita a šikana	Průměr z: Pocit bezpečí
15 let (13 osob)	1,33	2,00	1,82	2,40
muž (10 osob)	1,33	1,78	1,38	2,00
žena (3 osoby)	1,33	2,67	3,00	3,33
16 let (37 osob)	1,77	2,06	2,00	2,06
muž (35 osob)	1,67	2,10	1,97	2,00
žena (2 osoby)	3,00	1,50	2,50	3,00
17 let (30 osob)	1,81	1,79	1,58	1,71
muž (25 osob)	1,81	1,85	1,50	1,83
žena (5 osob)	1,80	1,33	2,00	1,20
18 let (17 osob)	1,69	1,64	1,61	1,89
muž (11 osob)	1,80	1,90	1,83	2,25
žena (6 osob)	1,50	1,00	1,17	1,17
19 let (14 osob)	1,89	2,36	2,00	2,20
muž (12 osob)	2,00	2,44	2,00	2,25
žena (2 osoby)	1,50	2,00	2,00	2,00
20 let (7 osob)	1,75	3,00	2,20	2,80
muž (7 osob)	1,75	3,00	2,20	2,80

Zdroj: vlastní zpracování

Následující tabulka č. 21 vyobrazuje porovnání s ohledem na ročník a pohlaví respondentů a průměrné známky udělené v rámci jednotlivých otázek v sérii otázek se škálovým vyhodnocením názoru respondentů. S ohledem na ročník nejvyšší známky udělovali studenti čtvrtého ročníku, naopak nejnižší známky studenti třetího ročníku, nelze tedy říci, že noví studenti by se stavěli k otázkám bezpečnosti odlišně, než studenti zkušení a znalí organizace školy. Taktéž lze shledat významnou odlišnost žáků prvního ročníku s hledem na pohlaví, kdy ženy vidí jak pocit bezpečí, tak i agresivitu a šikanu na významně horší úrovni, než je tomu u mužů.

Tabulka 21: Analýza vybraných odpovědí s ohledem na ročník a pohlaví

Popisky řádků	Průměr z: Školení BOZP	Průměr z: Riziko zbraní a drog	Průměr z: Agresivita a šikana	Průměr z: Pocit bezpečí
1. (45 osob)	1,55	2,08	1,93	2,10
muž (41 osob)	1,52	2,06	1,81	1,94
žena (4 osoby)	1,75	2,25	3,00	3,50
2. (23 osob)	2,06	2,04	1,82	2,35
muž (22 osob)	2,00	2,05	1,81	2,37
žena (1 osoba)	3,00	2,00	2,00	2,00
3. (26 osob)	1,69	1,43	1,50	1,31
muž (15 osob)	1,73	1,57	1,50	1,40
žena (11 osob)	1,64	1,14	1,50	1,18
4. (26 osob)	1,81	2,40	2,00	2,45
muž (24 osob)	1,86	2,44	2,00	2,50
žena (2 osoby)	1,50	2,00	2,00	2,00

Zdroj: vlastní zpracování

4 NÁVRH KONKRÉTNÍCH DOPORUČENÍ

Z výsledků uvedeného analytického šetření plynou následující návrhy, které přímo odpovídají nalezeným nedostatkům. Přestože bylo zjištěno, že situace v oblasti bezpečnostních rizik na škole je na dobré úrovni, jsou zde slabé stránky, které je vhodné do budoucna řešit. Protože bezpečnostní rizika jsou tématem, které se prolíná na více úrovních, budou se také přirozeně prolínat jednotlivá doporučení tak, aby spolu utvořila vhodně sestavený celek. Pro zjednodušení jsou zde návrhy členěny do 3 oblastí, konkrétně jde o tato doporučení: odborné besedy a školení k problematice bezpečnosti, motivace a monitoring vstupu cizích osob do školy, lékárnička.

4.1 Odborné besedy a školení k problematice bezpečnosti

Bylo by vhodné, aby ředitel školy naplánoval vždy na termín začátku září každého školního roku požární školení, které by bylo zkombinováno současně také s praktickým cvičením, tedy realizací cvičného požárního poplachu, kdy všichni žáci spořádaně opustí budovu školy. Zde je možno zkombinovat požární průpravu s připomenutím místa shromaždiště. Protože se jedná o školu, kde se střídá teoretická výuka s praktickou výukou, je přirozené, že cca polovina studentů se nezúčastní tohoto školení a praktického cvičení. Proto je vhodné naplánovat dva termíny, v po sobě jdoucích týdnech. Je vhodné zvolit začátek září, kdy ještě toto školení nenaruší výuku, praktická cvičení a plány pedagogů. Toto školení může probíhat hned první a druhý týden v září, tak, aby ho absolvovali všichni studenti. Pedagog, který bude v rámci školení dělat dozor své třídy, bude velmi pečlivě zaznamenávat, kdo se zúčastnil a kdo ne. V rámci prvního školení je možno umístit nezúčastněné studenty do druhého školení, i v případě, že jim na daný termín již připadá praktická výuka. Pokud i přesto budou studenti, kteří se tohoto školení nezúčastní, je třeba, aby ředitel měl seznam těchto žáků a byly jim poskytnuty nejdůležitější informace, ukázáno místo shromaždiště, stručně vysvětleno, jak se chovat při požárním poplachu. Samozřejmě se již nebude jednat o plnohodnotné školení, ale je třeba, aby i těmto žákům byly informace poskytnuty.

Tomuto komplexnímu školení, které je jak na teoretické, tak i na praktické úrovni, je vhodné věnovat dostatek času. V rámci školení je nezbytné dělat přestávky, dát studentům prostor k dotazům, vhodně je motivovat. Pokud by se opravdu jednalo o první dny v září, pak je možno věnovat tomuto školení v podstatě celý den, např. 4 vyučovací hodiny, aby žáci opravdu měli dostatek prostoru a informací. Bylo by vhodné realizovat toto školení např. v tělocvičně, kam je možno umístit velké množství studentů. I přesto, že mohou být

informace předávány řádně proškoleným pedagogem nebo ředitelem školy, pro studenty by bylo jistě mnohem větší motivací, kdyby takovou přednášku a praktický výcvik vedl hasič. Ředitel může požádat místní Hasičský záchranný sbor ČR nebo Spolek dobrovolných hasičů, aby v rámci prevence (která je nedílnou součástí práce hasičů) přednášku realizovali. Ti studenty jistě zaujmou zážitky z reálných zásahů, ukázkou výzbroje apod.

V rámci této změny je nutno počítat s tím, že se bude jednat o časový náklad dvou dnů. Toho se budou účastnit všichni přítomní studenti i pedagogové, protože i oni si musí své znalosti v rámci tohoto tématu obnovovat. V případě zavedení tohoto školení začátkem školního roku se nebude jednat o významný výpadek ve výuce. Finanční náklady zde budou na nulové úrovni, Spolky dobrovolných hasičů přednášky tohoto typu dělají běžně bezplatně, protože prevence je jednou z jejich důležitých úkolů. Organizačně je třeba, aby ředitel školy (popřípadě jeho zástupce, kterého tímto úkolem pověří) zajistil na dané termíny hasiče, dále připravit tělocvičnu, informovat všechny pedagogy o tom, že dané školení bude probíhat, upozornit na to studenty předem.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že poměrně mnoho respondentů ví o spolužácích, kteří do školy nosí marihuanu. Tato droga je mladými lidmi často zneužívanou látkou, současně ji považují za drogu, která není nebezpečná, je běžná a nemá žádná rizika. To však samozřejmě není pravda. Návykové látky jsou škodlivé a to s ohledem na fyzické i psychické důsledky, možné negativní jevy v následném chování ovlivněném danou látkou. Někteří uživatelé drog mohou být agresivní, mohou ubližovat nejen svému okolí, ale i sami sobě. Z toho důvodu by bylo vhodné pravidelně pořádat i besedu nebo přednášku k problematice drog a závislosti. Školení na téma škodlivosti drog je možno spojit s lékařskou besedou, kdy budou studenti také vyškoleni v oblasti poskytnutí první pomoci, poučení o chování se v případě úrazu apod.

Uspořádání dvou besed ročně (opět vhodně časově naplánovaných tak, aby se mohli besedy zúčastnit všichni studenti s ohledem na teoretický/praktický výcvik) s terapeutem nebo psychologem pro drogově závislé + bývalým narkomanem, zdravotní sestrou by mohlo být pro studenty dostatečným poučením a prevencí. Opět je vhodné spojit s motivačním nástrojem – odměnou lístkem do kina pro 10 studentů, kteří nejlépe splní znalostní test na závěr.

Zde se opět jedná pouze o časové a organizační náklady, hodnota lístků do kina je součástí motivačního prvku. Zdravotní personál, terapeuti a bývalí narkomani pořádají v rámci své činnosti tyto besedy bez nároku na honorář, pro bývalé narkomany jde o formu terapie,

terapeuti takto preventivně působí na mladé lidi v rámci své práce, je to jednou z náplní jejich práce.

Stejně jako je vhodné realizovat hasičské a zdravotní školení, je vhodné i ve dvou termínech pozvat do školy strážníka nebo policistu, který studenty seznámí s riziky s ohledem na šikanu, terorismus, útok třetí osoby, vydírání, násilí (domácí násilí) apod. Jedná se o velmi zásadní informace, které je třeba studentům účinně prezentovat tak, aby si uvědomili, jak je důležité preventivně jednat tak, aby k žádnému z rizik nedošlo.

Opět zde platí, že jde především o časové a organizační náklady, je zde pouze náklad na motivaci studentů, aby pečlivě naslouchali předávaným informacím a celou besedu neabsolvovali jen z důvodu povinnosti.

4.2 Motivace a monitoring vstupu cizích osob do školy

Jak již bylo zmíněno, v rámci bezpečnostních rizik se jednotlivá témata spolu přímo prolínají. V rámci motivace je třeba na studenty působit vhodně tak, aby je zajímala školení, předávané informace, přednášky. Proto musí být uzpůsobeny tím způsobem, že pro studenty nebudou nudné, ale sami pochopí, jak je důležité, aby se všichni podíleli na snižování bezpečnostních rizik.

V rámci motivace je vhodné školení nastavovat tak, aby studenty opravdu zaujala, tedy realizovat je skutečnými odborníky (hasič, lékař, policista) a časově je nastavovat tak, aby studentům nezasahovala do volného času. Pokud budou studenti sledovat hodiny a přemýšlet nad tím, že školení přesahuje čas výuky, nebudou poslouchat předávané informace. Na zvážení je taktéž poskytnutí drobného občerstvení, nebo závěrem drobné motivační odměny. Například závěrem každého takového školení provést ověření znalostí studentů, kdy 10 studentů s nejlepším výsledkem získá vstupenku do kina nebo jinou motivační odměnu. Je důležité, aby odměna byla opravdu motivační, tedy ne bloček a propiska nebo obdobná drobnost. Vstupné do kina stojí kolem 180 Kč, v případě 10 odměn pro studenty jde v rámci jednoho školení o náklad 1 800 Kč, v případě tří školení ročně (požární školení, zdravotní školení + drogy, beseda s policistou) jde o 5 400 Kč, což lze považovat za přijatelný náklad. Studenty tento motiv donutí poslouchat pozorně prezentované informace, dělat si poznámky a vštípit si základní data.

S motivací souvisí také pocit vlastní důležitosti. Zde lze velmi efektivně spojit motivaci s problematikou monitoringu vstupu cizích osob do budovy školy. Je úkolem vrátnice a zde přítomného zaměstnance kontrolovat cizí osoby vstupující do školy. Zaměstnanec vrátnice má ale celou řadu jiných povinností, není přítomen po celou dobu na vrátnici, pak se může stát, že

se po budově pohybují neznámé a nenahlášené osoby. Aby bylo toto vyřešeno a zároveň se studenti aktivně zapojili do snižování rizik a zvyšování bezpečnosti na škole, mohou studenti držet službu u vrátnice. Každá třída na škole bude mít přidělený 1 týden a v rámci tohoto týdne si budou studenti střídát službu u vrátnice. U vrátnice bude umístěna lavice a židle, kde bude každý student trávit jednu vyučovací hodinu a bude do připraveného sešitu zaznamenávat návštěvy. Ty vždy slušně přivítá, zeptá se jich na jejich totožnost a účel jejich návštěvy. Zapíše do sešitu tyto údaje a čas příchodu + posléze čas odchodu. Ve sborovně budou mít pedagogové k dispozici rozpis jednotlivých tříd a týdnů, na který připadá služba dané třídě. Třídní učitel přidělí jednotlivým žákům konkrétní hodinu (popř. hodiny), v rámci kterých budou tuto službu vykonávat. Tuto hodinu zvolí s ohledem na individuální prospěch žáků, přirozeně nedá službu tomu, kdo má problémy v matematice na hodinu matematiky. Tento krok může být pro studenty silně motivační, budou tak mít pocit důležitosti a zodpovědnosti, navíc je to spojeno s motivem, kdy žák nemusí být přítomen ve výuce, ale může si v tuto hodinu např. dělat úkoly, učit se, nebo jen odpočívat.

Zde navržený model byl čerpán ze základní školy ve Zlíně, kde tento systém roky fungoval, dokud zde nebyla postavena fungující vrátnice. V této škole se systém velmi osvědčil a byl oblíbený mezi žáky i pedagogy. Je ale nutno, aby byli studenti o tomto systému předem informováni, aby se jich vedení školy zeptalo, zda s tímto souhlasí vzhledem k tomu, že učivo ze zameškané hodiny jim nebude vyučujícím prominuto, budou si ho muset nastudovat ve volném čase a zápisky z hodiny si vypůjčit od spolužáků. Alternativou by byla rekonstrukce vstupu do školy, která je ale finančně náročná, zřejmě v řádech statisíců korun.

Motivace zde není příliš finančně nákladná, finanční náklad zde byl vyčíslen na 5 400 Kč, ostatní motivy jsou jen otázkou časových a organizačních nákladů. Ředitel opět může delegovat úkoly v rámci této oblasti na některého ze svých podřízených nebo zástupce.

4.3 Lékárnička

V současné době se nachází v budově školy 5 lékárníček. Střední školu navštěvují stovky studentů, proto je třeba, aby zde bylo umístěno alespoň 10 lékárníček (pokud by došlo k větší havárii, nebo napadení, kdy by bylo zraněno více studentů, je současné množství nedostatečné, protože by mohly určité materiály chybět), které budou umístěny na různých místech tak, aby byly snadno dostupné, kdykoliv je to třeba. Je vhodné umístit lékárníčku do vrátnice, sborovny, tělocvičny, bufetu, na chodbu v každém poschodí, do učeben odborných předmětů. Lékárničky musí být vždy doplněné o všechny spotřebované materiály, nesmí být po době použitelnosti. V souvislosti s tímto je zde také jedním z návrhů (viz výše) uvedena

beseda na téma zdraví, v rámci které budou studenti také lépe informováni o místech, kde ve škole naleznou lékárníčku a jak její obsah používat.

Ředitel zajistí nákup lékárníček sám, nebo tím pověří svého zástupce či některého z pedagogů. Je třeba pravidelně lékárníčky kontrolovat, doplňovat. Lékárníčky ve škole mají podobu dřevěných nástěnných skříněk se dvěma poličkami a jasným označením, musí být vybaveny potřebným lékařským materiálem. Finanční náklad je zde 10 000 Kč.

ZÁVĚR

Řízení rizik je stále aktuálním tématem, a to s ohledem na současné změny ve společnosti, kdy se s moderní společností pojí nová rizika, která se dříve nevyskytovala. Požadavky na bezpečnost jsou vyšší, než tomu bylo dříve a předpisy v této oblasti jsou přísné a jasné. Obzvláště tehdy, když se jedná o bezpečnost nezletilých nebo mladistvých osob je třeba dbát na to, aby byla veškerá rizika minimalizována a prevence byla na optimální úrovni. Riziko se vyskytuje ve všech oblastech lidského života, nebezpečí se vyskytují kdykoliv a kdekoliv, je třeba se jim bránit. V době, kdy se nezletilí studenti nachází ve škole, je za ně škola zodpovědná a musí přijmout opatření na snížení rizik a zvýšení bezpečnosti.

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení bezpečnostních rizik na vybrané střední škole a formulace návrhů konkrétních opatření na zvýšení úrovně bezpečnosti. V rámci této práce byla analyzována Střední průmyslová škola elektrotechnická a Vyšší odborná škola Pardubice. Za pomoci dotazníkového šetření byl osloven reprezentativní vzorek respondentů, kteří byli dotazováni na otázky týkající se bezpečnosti ve škole. Jednotlivé otázky byly vyhodnocovány za pomoci tabulek a grafů, byly zde vyčísleny absolutní i relativní hodnoty. Výsledky jednotlivých otázek spolu korespondovaly, nedocházelo k zásadním odchylkám nebo tomu, že si vyhodnocení dílčích otázek navzájem odporovala. V případech, kdy se menší množství studentů vyjádřilo v určitých otázkách (které nejsou čistě subjektivním vyhodnocením) v protikladu proti většině, lze usoudit, že by se mohlo jednat také o nezáměr a nepozornost studenta v oblasti bezpečnosti. Z výsledků dotazníkového šetření následně plynou doporučení, která jsou přirozeně provázána se zjištěnými skutečnostmi.

Lze shrnout nejdůležitější zjištěná fakta, která působí na bezpečnostní rizika na Střední průmyslové škole elektrotechnické Pardubice. V rámci školení BOZP byla udělena průměrná známka 1,74, předávané informace jsou na dobré úrovni a školení je názorné a srozumitelné. Počet žáků přítomných při realizaci požárního cvičení je nedostatečný, neznalost je zde na vysoké úrovni. Průměrná známka rizika zbraní nebo drog ve škole je 2, tedy je vnímáno nízké riziko výskytu, jako negativní zjištění je třeba zmínit zjištění marihuany ve škole, kterou do budovy školy studenti vnášejí. Riziko zbraní, vnímané studenty, je zde téměř na nulové úrovni. V oblasti seznámení s riziky úrazu a vhodnosti chování je situace dostatečná, učitelé proškolují studenty kvalitně, až na nedostatečné informování o místech, kde se nachází lékárnička v případě úrazu. Průměrná známka vlivu agresivity a šikany na bezpečí je 1,82, jde tedy o pozitivní výsledek. Je třeba provést změny v oblasti přístupu cizích osob do školy, protože ty zde mohou často vstupovat, aniž by se ohlásily. Technická vybavenost školy

bezpečnostními opatřeními je na odpovídající úrovni, avšak její modernizace by do budoucna byla vhodná. Místo evakuace nezná téměř polovina respondentů, což je rozhodně negativní zjištění. Průměrná známka udělená pocitu bezpečí ve škole je 2,02, cílem by v této oblasti do budoucna mělo být průměrnou hodnotu známky snižovat, především eliminovat označení známkami 4 a 5.

S ohledem na analýzu vybraných odpovědí s ohledem na věk, ročník a pohlaví, která se zaměřovala na čtyři otázky dotazníkového šetření, které subjektivně vyhodnocovaly osobní názor a postoj respondentů na kvalitu školení BOZP, riziko plynoucí z držení zbraní a drog, agresivitu a šikanu a pocit bezpečí lze konstatovat, že nejzásadnější rozdíly jsou patrné v rámci pohlaví a věku. V oblasti navštěvovaného ročníku nejsou výsledky jednoznačné, protože studenti třetího ročníku udělovali ve všech čtyřech zde analyzovaných oblastech nejnižší hodnoty, zatímco studenti prvního a čtvrtého ročníku naopak hodnoty vysoké.

Po vyhodnocení analytické části práce je možno odpovědět na v úvodu stanovenou výzkumnou otázku: Je informovanost studentů o problematice bezpečnosti v navštěvované škole vnímána jako dostatečná? Odpověď zde není jednoznačná, nelze vyhodnotit bez jakýchkoliv pochyb pozitivní nebo negativní odpověď. Ač je informovanost studentů na dobré úrovni, byly nalezeny nedostatky, se kterými je nutno do budoucna pracovat. Kladné vyjádření v oblasti školení BOZP bylo zjištěno u naprosté většiny respondentů. Naopak téměř pětina respondentů nebyla vůbec informována o postupu při požárním poplachu a takřka dvě třetiny respondentů uvedly, že ve škole neprobíhá žádný cvičný požární poplach, ač ve skutečnosti 1x ročně probíhá. Pozitivní zjištění také je, že téměř devět desetin respondentů bylo informováno o rizicích úrazu a vhodně se chovají, aby k žádnému úrazu nedošlo. Avšak pětina respondentů ani neví, že ve škole je značená úniková cesta pro případ mimořádné události a desetina respondentů toto značení považuje za nepřehledné. Dalším negativním zjištěním je, že necelá polovina respondentů neví, kde hledat lékárničku v případě úrazu. Také skoro polovina respondentů netuší, kde se nachází shromaždiště pro případ evakuace. Faktem ale naopak také je, že studenti se ve škole necítí ohroženi, nesečkávají se se šikanou a mají pocit bezpečí.

Závěrem této práce lze říci, že současná bezpečnostní situace ve škole SPŠE a VOŠ Pardubice je zajištěna odpovídajícím způsobem, významná rizika jsou minimalizována. I přesto zde ale byla nalezena řada nedostatků, které jsou přirozené a plynou z běžného chodu střední školy, ze které každým rokem odchází stovka studentů a přichází sem stovka studentů nových. S tím se pojí fakt, že je třeba stále dokola kontinuálně působit na bezpečnost, na prevenci, motivaci studentů a neustálé předávání klíčových informací a proškolení

studentů. Jedná se tedy o nekončící proces, do kterého je třeba neustále investovat čas i finanční zdroje. V rámci nalezených slabých stránek zde byla formulována konkrétní opatření, která v případě jejich realizace mohou efektivně zvýšit úroveň bezpečnosti. Návrhy jsou členěny do 3 oblastí, konkrétně jde o tato doporučení: odborné besedy k problematice bezpečnosti, motivace a monitoring vstupu cizích osob do školy, lékárnička. Navrhovaná opatření jsou spíše věcí organizačních a časových nákladů, i s finanční rezervou se jedná o roční náklad do 20 000 Kč. Práce má ambici sloužit jako praktické vodítko pro ředitele školy, který může čerpat ze zjištěných výsledků a navrhovaných opatření.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ANDRAŠČÍKOVÁ, M. *Průvodce rokem ředitele základní a mateřské školy*. Praha: Anag, 2013. 503 s. ISBN 97-80-726-3770-6.
- [2] ANTUŠÁK, E., VILÁŠEK, J. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Charles Univerzity, 2016. 134 s. ISBN 978-80-246-3443-2.
- [3] BARTONÍČKOVÁ, K. a kol. *Občanský a společenskovední základ*. Praha: Albatros Media, 2017. 272 s. ISBN 978-80-266-0219-4.
- [4] BAŠTECKÁ, B. a kol. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha: Grada Publishing, 2013. 317 s. ISBN 978-80-247-4195-6.
- [5] BOUČEK, L. *Požární ochrana*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/pozarni-ochrana>.
- [6] BUREŠ, M. a kol. *Efektivní testování software*. Praha: Grada Publishing, 2016. 232 s. ISBN 978-80-271-9389-9.
- [7] ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 192 s. ISBN 978-80-247-4639-5.
- [8] ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada Publishing, 2010. 325 s. ISBN 978-80-247-2742-4.
- [9] DEVITO, J. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 502 s. ISBN 978-80-27-2018-0.
- [10] FAGEL, M. *Crisis Management and Emergency Planning*. London: CRC Press, 2014. 485 s. ISBN 978-1-4665-5506-8.
- [11] FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
- [12] GÁLA, L., POUR, J., TOMAN, P. *Podniková informatika*. Praha: Grada Publishing, 2006. 482 s. ISBN 978-80-247-1278-9.
- [13] GYMNÁZIUM J. V. JIRSÍKA. *Školní řád*. České Budějovice: Gymnázium J. V. Jirsíka, 2014. 17 s.

- [14] HEŘMANOVÁ, J. *Metodika pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2009. 110 s. ISBN 978-80-767-8477-9.
- [15] JAKUBKA, J. *Zákoník práce 2010 v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2009. 240 s. ISBN 978-80-247-2113-2.
- [16] KORECKÝ, M., TRKOVSKÝ, V. *Management rizik projektů*. Praha: Grada Publishing, 2011. 583 s. ISBN 978-80-247-3221-3.
- [17] KREJČÍ, M. a kol. *Wellness*. Praha: Grada Publishing, 2016. 304 s. ISBN 978-80-271-0010-1.
- [18] KREJČOVÁ, L. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada Publishing, 2011. 226 s. ISBN 978-80-247-3474-3.
- [19] KRIŠŤAK, J. a kol. *Kaizen – osvědčená praxe českých a slovenských podniků*. Praha: Albatros Media, 2017. 234 s. ISBN 978-80-265-0100-8.
- [20] MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 192 s. ISBN 978-80-247-9760-1.
- [21] NEZMAR, L. *GDPR: Praktický průvodce implementací*. Praha: Grada Publishing, 2017. 304 s. ISBN 978-80-271-0920-3.
- [22] OSTRŽÍZEK, J. a kol. *Public Private Partnership*. Praha: C. H. Beck, 2007. 284 s. ISBN 978-80-717-9744-9.
- [23] ŘÍČAN, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada Publishing, 2010. 155 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
- [24] SIKOROVÁ, L. *Dětská sestra v primární a komunitní péči*. Praha: Grada Publishing, 2012. 184 s. ISBN 978-80-247-7992-8.
- [25] SMEJKAL, V., RAIS, K. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. vyd. Praha: Grada, 2013. 488 s. ISBN 978-80-247-4644-9.
- [26] SMEJKAL, V., SCHELOVÁ BACHRACHOVÁ, H. *Velký lexikon společenského chování*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 400 s. ISBN 978-80-247-3650-1.
- [27] SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 1. vyd. Brno: MUNI Press, 2010. 276 s. ISBN 978-80-210-5288-8.
- [28] Střední průmyslová škola elektrotechnická a Vyšší odborná škola Pardubice, Karla IV. [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.spse.cz/uredni-deska.php>.

- [29] ŠENK, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle normy OHSAS*. Praha: Anag, 2012. 311 s. ISBN 978-80-726-3737-9.
- [30] ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *Děti a dospívající online*. Praha: Grada Publishing, 2015. 184 s. ISBN 978-80-247-9645-1.
- [31] TICHÝ, M. *Ovládání rizika: Analýza a management*. Praha: C. H. Beck, 2006. 396 s. ISBN 80-7179-415-5.
- [32] VEBER, J. *Podnikání malé a střední firmy*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.
- [33] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- [34] Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- [35] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Dotazník

Příloha A - Dotazník

1. Ohodnoťte školení BOZP na začátku školního roku známkou jako ve škole (1 – 5) a svou odpověď zdůvodněte jednou až dvěma větami.

2. Na jaké úrovni si myslíte, že jsou informace o BOZP Vaší školy, které Vám škola poskytuje?

- a) výborné
- b) dobré
- c) dostatečné
- d) nedostatečné

3. Je pro Vás BOZP na vaší škole dostatečně srozumitelné a názorné?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

4. Byl/a jste informována o postupu při požárním poplachu? Pokud ano, tak kým? (můžete zvolit více variant)

- a) ne
- b) ano, třídní učitelkou
- c) ano, spolužákem
- d) ano, prostřednictvím požárního řádu
- e) nějak jinak, uveďte

5. Je ve Vaší škole pořádán cvičný požární poplach? Pokud ano, jak často?

- a) ano, jednou za školní rok
- b) ano, vícekrát za školní rok
- c) ne

6. Kdo u Vás ve škole provádí preventivní požární prohlídky?

- a) preventista požární ochrany (externista)
- b) proškolenou osobou
- c) ředitel/ka školy nebo zástupce/zástupkyně ředitele

- d) učitel/ka
- e) nevím

7. Kde jsou ve Vaší škole umístěny hasicí přístroje? (můžete zvolit více variant)

- a) na hlavních chodbách
- b) v kabinetech vyučujících
- c) v blízkosti vrátnice
- d) jiná možnost, uveďte
- e) nevím

8. Považujete únikové cesty ze školy za jasně a přehledně označené?

- a) ano
- b) ne
- c) žádného značení jsem si nevšiml/a

9. Víte, nebo myslíte si, že někdo ze spolužáků nosí do školy zbraně a užívá drogy? Ohodnoťte toto riziko na stupnici 1 – 5, přičemž 1 je nejméně a 5 nejvíce a toto tvrzení zdůvodněte. (Uveďte, jestli drogy, nebo zbraně)

10. Byl/a jste v rámci školy seznamován/a s riziky a nebezpečím, které mohou způsobit úraz? Chováte se tak, aby se Vám úraz nestal?

- a) ano byl/a, ale nechovám se tak, aby se mi úraz nestal
- b) ano byl/a, a chovám se tak, aby se mi úraz nestal
- c) ne nebyl/a jsem seznámen/a s riziky, a nechovám se tak, aby se mi úraz nestal
- d) ne nebyl/a jsem seznámen/a s riziky, ale chovám se tak, aby se mi úraz nestal

11. Jak jste na bezpečnostní rizika a z nich plynoucí potenciální úrazy upozorňováni?

- a) poučení učitelem
- b) domluvou s rodiči
- c) rozhlasem
- d) poučením besedou
- e) jiná možnost, uveďte

12. Pokud se Vám stane úraz, víte, kde hledat lékárničku?

- a) ano

b) ne

13. Kým je ve Vaší škole zajištěna první pomoc a základní ošetření studentů?

- a) zdravotníkem
- b) proškoleným zaměstnancem (jmenujte)
- c) pedagogem
- d) někým jiným, uveďte kým

14. Ohodnot'te, jak velký vliv má podle Vás agresivita a šikana na Vaše bezpečí, a 1 – 2 větami svoji odpověď zdůvodněte. (doplnit stupnici 1 – 5)

15. Mají do školy přístup cizí osoby?

- a) nemají přístup
- b) mají přístup a nemusí se ohlašovat
- c) mají přístup a musí se ohlásit
- d) nevím

16. Jakými organizačními a technickými prostředky jako součástí bezpečnostního opatření je Vaše škola vybavena? (možno označit více odpovědí)

- a) režimová opatření (školní řád, organizační a provozní opatření)
- b) požární technika (hasicí přístroje, hadice, hydranty)
- c) zabezpečení proti vniknutí cizí osoby
- d) bezpečnostní systémy (kamerový systém, elektrická požární signalizace)

17. Jak moc se cítíte ve škole bezpečně? Ohodnot'te známkou jako ve škole (1 – 5) a 1 – 2 větami své tvrzení zdůvodněte.

18. Víte, kde se nachází shromaždiště pro Vaši školu v případě evakuace?

- a) ano, uveďte
- b) ne

19. Které hledisko je pro Vás nejdůležitější pro zajištění vyšší bezpečnosti studentů?

- a) zvýšení zabezpečení při vstupu do školy
- b) posílení technického vybavení pro bezpečnost (kamerový systém, elektrická požární signalizace apod.)
- c) častější proškolení studentů školy v oblasti BOZP a PO

- d) častější proškolení zaměstnanců školy v oblasti BOZP a PO
- e) jiné (uveďte jaké)

20. Jakého jste pohlaví?

- a) ženského
- b) mužského

21. Kolik je Vám let?

22. Jaký ročník navštěvujete?

- a) první
- b) druhý
- c) třetí
- d) čtvrtý

23. V jaké obci bydlíte?

24. Jakou základní školu jste navštěvoval/a? (název, obec)